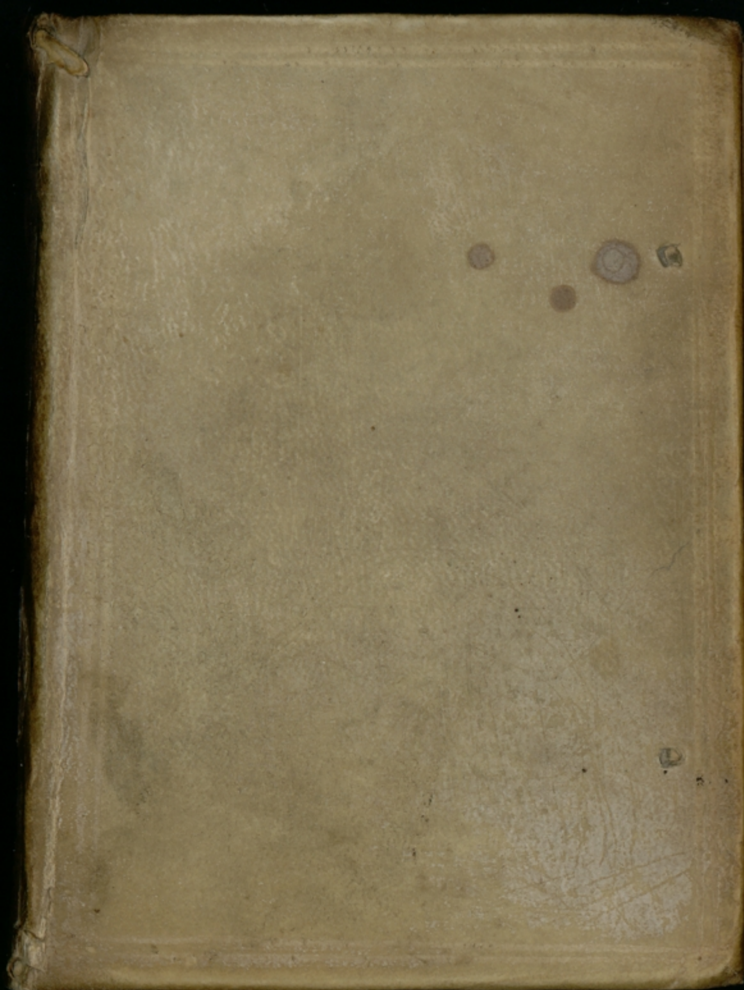
Joan Rauh
De perfecta relig.
plantatio
Stella Clericorum
Instructio
De Privilegiis
Clericorum etc.
De Iustitia
commutativa
Regula

(Pièce I Daunou 941
Pièce VI Daunou 820)

Toutes les pièces de ce
recueil ont été cataloguées

F. R.

1959

Recueil

1° Carmen Sapphicum
Æneæ Silvii
2° De religionis divi Benedicti
ruina et instauratione oratio
(précédé d'une lettre
de Sebast. Brand
au chan. Christophe de
Utenheim. f° 7

Regula decimarū.

Jehan lambert

Incipit tractatus qui vocatur regula decimarum perutilis omnium ecclesiarum christi fideli beneficiatis compilatus ĩ insula maris corsite per in theologia magistrum. Andream hyspanũ ordinis sancti benedicti pauperem. Episcopũ. Aiacensem olim ciuitatem p̃dicãdus populis dieb⁹ festiuis.

Decimarũ solutionem et primitiarũ ac oblationum quibus in tẽporalib⁹ prĩcipalit manu tenetur diuin⁹ cult⁹ et ecclesiasticus auget christi dei nostri fides et ipse deus ihesus cognoscitur veneratur et honoratur ac subuenitur pauperibus breuissime propter multas personas catholicas que decimas nõ soluunt ac veri nominis decimas soluere negligunt. aut non de omnibus iuste acquisitis laboribus seu de his que omni anno crescant et renouantur soluere renuũt aut furantur aut negãs aut contradicunt ꝓpter quã dem peruersam cõsuetudinem ymo verius abusionẽ quam soluere decimas seu primitias ecclesie resistunt et resisterũt propter quandã consuetudinẽ siue propt rerum dei et bonorum sp̃ualium rapinã furtum ꝛ spoliationẽ moriunt in pctõ mortali ac descẽdũt in infernũ viuẽtes et deputantur ardoribus sempiternis ĩtẽdo in presenti doctrina predicare et docere ꝓpter simplices plebanos et rectores ac presbiteros quibus ex pte dñi iesu xp̃i nostri pastoris humilis et pauper ego aiaceñ ĩsule corsite infortuna⁹ episcop⁹ ãdreas de sftabar hyspan⁹ supplico quatin⁹ dieb⁹ dñicis ꝛ festiuis et ĩplateis ac locis publicis hanc decimaꝝ doctrinam et primiciaꝝ ac oblationuꝫ xp̃ianis q̃buslibet debeãt ĩsinuare alta ꝛ ĩtelligibili voce proclametur ne excusationem habẽt de pctõ suo ꝛ ue vos domini mei pbr̃i cõtinuo arguando obsecrãdo increpãdo nõ soluẽtes

decimas deo ratione ne reddatis de tam maxio pctō
furti et rapine ī die iudicij qr licet nunc tale pctm̄ nō
reputet pctm̄ ꝓpter cōsuetudinē pestiferā eē magnū
tn̄ exsuperat crudelitatē oim̄ p̄donū scōꝫ iheronymū
Quia vt testatur ysidorus hyspanus. pctā cum in cō
suetudine veniūt aut nulla aut pua eē putantur sicut
fit de pn̄ti in decimis que nō soluūtur decimarum er=
go primitiarū et oblationū persone eas non volētes
soluere maxie in prouincia. Italie ꝛ insule corsite de
testante multas michi īterrogationes solebāt facere
¶ Quarum prima fuit cōsuetudo illa que multi exil
lis nunq̄ꝫ soluerūt decīas oblatiōes seu p̄mitias eos
excusat a pctō mortali ita ꝙ nunq̄ꝫ teneant restitue=
re. Cui interrogationi respondendo ꝛ semp̄ me deter
minationi matris sancte ecclīe ꝛ dn̄i nostri pape mar
tini quinti subiacendo: et si quid demū a iure diuino
vel canonico dixero reuocando dixi ꝛ dico ꝙ cōsuetu=
do q̄ est contra ius diuinū aut p̄ceptū seu cōtra cano=
nica instituta sanctorū patrum nō valet nec tenet. vt
habetur de consuetudine capitulo pr̄io: ꝛ de arbitris
c. contingit. Et de sentētia et re instituta qualis ē cō=
suetudo non soluendi decimas seu p̄mitias vt postea
probabitur vel cōsuetudo de nō soluendo veri nomīs
decimas de omnibus que crescunt: vt sūt boues iumē
ta. et omnia alia aīalia: grana: fructus ꝛ etiā q̄ omni
anno renouant: vt sūt vinee olieta: failue ꝛ alia ꝛc.
Et ideo ponitur ista conclusio prima.

DEcima est iure naturali et diuino commenden=
da et sicut precepta moralia cuiuslibet homini
in precepto tradita patet conclusio. Nam sicut pate=
bit in sequentibꝫ sicut enim consuetudo de nō seruā=
do decē precepta dei que sūt moralia vel de non acci=
piēdo baptismū vel eucharistiā: seu aliqs aliis sacra

mentũ nõ liberat aliquẽ a peccato mortali· nec ab in ferno secũdũ legem cõmunem sic consuetudo sola de nõ soluendo decimã vel primicias nõ excusat aliquez fidelẽ q̃ tenetur decimas soluere a tali crimine · necte net talis cõsuetudo ĩ vero iudicio: nec secunduz deum ẽ bona nec valida seu approbata nec p̱ ecclesiam que regitur spiritu sancto esse potuit vel potest totalit̃ vel parcialiter imperpetuũ esse confirmata seu concessa saltẽ quo ad ius p̱cipiendi decimas seu ipsas soluen di alicui laico cũ ad viros ecclesiasticoꝝ solũ pertine ant vt patet . x · q · iij · viuo cũ ĩ tua. Item hec consuetu do que impedit solutionẽ decimaruz preiudicat iuri communi ac rationi ac sanctorũ patrũ determinatio ni ⁊ ẽ ĩ se irrationabilis cõtraria iuri naturali ⁊ diui no ⁊ iuri positiuo ergo nõ est tenenda: nec pōt prescri bere cõtra ecclesiã vt patet · viij · d · per totum ⁊ extra de cõsuetudine . c . vltimo ⁊ capitulo ex literis patet cõ sequẽtia: ⁊ añs ꝓbatur: q̃ preiudicat iuri cõmuni vt p̱z ĩ multis locis decretorum ac decretalium · xvi · q · i · per totũ ⁊ extra de decimis per totuz . xxxij · di · preter hec ⁊ extra de parochijs capitulo vltimo . et ẽt est in se irrõnabilis duplicit̃: q̃ cõtraria ẽ iuri naturali quod fũdat̃ sup̱ rõem ⁊ etiã iuri diuino quod fundat̃ super spũalitatẽ ⁊ virtutẽ. Primo cõtraria ẽ iuri naturali q̃ naturalis rõ dictat vt q̃cũq̃ salutẽ populi ministrat ⁊ p̱curat debet ad vitã necessaria habere. Quis enim p̱prijs stipẽdijs militat: dicit aplũs primo ad cor . ix . ca · labor enĩ premiũ spectat dicit phũs ⁊ null⁹ virtut̃ complectitur premia si tollas dicit · iuuenalis ⁊ bono rũ operũ glorios⁹ ẽ fruct⁹: dicit sapiens · Aliter ergo alteri⁹ onera portare debem⁹ scd̃m apl̃m · Consuetu do etiã hec nõ soluẽdi decimas ẽ cõtraria iuri diuino q̃ñ dñs leuiti · cap · vltimo p̃cidit dicẽs · omnes decime

terre siue de frugib⁹ siue de pomis arbor͏ꝝ dñi sunt et illi sctificãtur oues ⁊ boues ⁊ capre q̄ sub virga pasto ris transeũt. Quicquid decimũ venerit sctificabitur dño: et non eligetur bonum nec malum nec altero cõmutabitur. Hec ergo faciẽtes sciẽter cõtra ius diuinũ peccãt mortalit͏ꝛ a q̄ pctõ nõ põt excusare de lege cõi aliqua cõsuetudo. ergo hec cõsuetudo nõ soluendi decima nullaten⁹ ē ĩ dei lege sustinẽda. Itẽ nulla cõsuetudo põt p̄scribere ꝯtra res spũales vel cõnexas spũalibus alias iãdiu vsura ⁊ symonia prescrip sissent contra euãgeliũ ⁊ contra ecclesiastica beneficia et contra sacramenta quia diu et per magna tp͏a regnauerũt ĩ pleb. xp̄i cola sed decima ē res spũalis sctificata dño vel res ãnexa spũalib⁹ deo cõsecrata vt p͏ꝫ p͏ oẽs doctores ergo cõtra decimã nõ debet nec põt aliq̄ sustineri cõsuetudo. Et q͏ illa cõclusio sit vera. P͏ꝫ p͏ oẽs doctores sctõs q̄ dicũt q͏ duplici iure debẽtur decime ecclesiis. primo intuitu diuini obsequij ĩ eis presiti vt nõ notat͏ꝛ duodecima. q. i. Si ergo et de. xvi. q. i. Cõsequẽti: et extra de decimis Nemini Unde decima maxime dãda ē ⁊ dat͏ꝛ propter sacramenta ⁊ maxime primicia vt dicit tex⁹. c. Tua de decĩs. iuri enĩ communi ⁊ diuino ē cõsonũ vt honore ⁊ deũ ⁊ eccliam p͏ solutionẽ decimaruꝫ q̄ ab ecclia recipit salutare sacramentum. Scdo decime debẽt͏ꝛ ecclia in signum vniuersalis dominij cui⁹ dñij cã de⁹ volui sibi decimã reseruari ecclesiis p͏ futurã. Ipse enim producit fenum iumentis et herbam seruitutis hoĩꝫ vt dicit p͏pheta et. xiij. q. i. Iõ canonica ⁊ mathei. xxiij. c. Ue vobis q̄ nõ decimatis Ipse p͏ducit panẽ de t͏ra et vinum letificet cor hominis. Ip̄e dat ligni cãpi ⁊ cedros libani: ipso plantauit ip̄i⁹ ē mare ⁊ ipse fecit illud ⁊ siccam manus eius ormauerũt. Ip sius est terra et plenitudo eius orbis

terrarũ ⁊ qui habitant ĩ eo Debemus ergo deo de illo
ꝙ dedit nobis scd̃m augustini consiliũ. Qꝛ ipse digna
tus est a nobis decimã recipere q̃ cuncta ad vitã nr̃aꝫ
necessaria nobis dignatus ẽ dare vt patet. xvi. q. i. et
ideo ꝑpter beneficioꝛuꝫ dei recognitionem et gratia
rũ actionem tenemur de decimas dare nec potest mos
aliq̃ua cõsuetudo a solutione decimarum excusare vt
notatur ĩ capitulo reuertimini. xvi. q. i. et extra de de=
cimis. Tua nobis. Qꝛ ergo rõne vl'is dñii dantur he=
decime ecclesiis ideo multi sũt beneficiati et religiosi
de ecclesia ministri: nõ habentes animarum curam
nec dantes sacramenta: qui ꝑcipiũt decimas. Patet
ergo ex istis ꝙ hec cõsuetudo detestãda est: ⁊ per refoꝛ
mationem ecclesie oĩmode tollenda est etiã contraria
hec cõsuetudo iuri et legi euangelice qua xp̃s manda
uit suis apostolis math. x. c. Qui vba dei pꝛedicabãt
et salutẽ populi ꝓcurabant vt faciũt viri ecclesiastici
dicens ĩ q uãcunq̃ꝫ domũ ĩtraueritis ibi manete dign⁹
est eni operarius mercede sua. et dignũ est ẽt vt de de
cem partib⁹ pꝛopter eius substẽtationem vnam ꝑteꝫ
habent qui cũ suis oꝛationibus sacramentis et p̃dica
tionib⁹ nouẽ alias ꝑtes a deo xp̃o ihesu ĩ pane et vino
fructibus ⁊ iumẽtis et etiã bestiis ⁊ aliis rebus ad vi=
tã necessaria ꝓcurat. Cõfũdanꝭ ergo ⁊ reuereãtur nõ
soluẽtes decimã ꝑ cõsuetudineꝫ pessimã est etiam ista
cõsuetudo abhoĩnabilis et contra legẽ ap'licã q̃ dicit
Si vobis sp̃ũalia seminanus ⁊c. Nõ soluẽtes ergo deci
mã de reb⁹ q̃ crescũt ⁊ renouanꝭ oĩ anno aut acq̃runꝭ
laboꝛe lucro arte vl' negocio seu cõmerc io aut negan
tes vel abscundantes seu furãtes vl' occupãtes ĩiuste
et eis consentiẽtes peccant moꝛtaliter ⁊ sũt fures ⁊ la
trones qꝛ cõtractant rẽ alienã inuito dño suo q̃ est dñs
noster iehesus chꝛistus nõ obstãte quacũq̃ꝫ cõsuetudĩe

q2 cũ sit decima res spũalib⁹ ãnexũ nulla põt tueri vł defendi q nõ soluał cõsuetudine antiqua: q2 non currit p̃scriptio ĩ decimis a laicis possessis vt notał in capitulo. Cãm q2 ĩ titulo de prescriptionib⁹. Et etiã q2 excõicatio nõ fertur nisi p pctõ mortali. Ideo oẽs tales decimas nõ soluẽtes sũt excõicati vt dictum est et etiã ĩfra pbabitur ⁊ nõ possũt absolui nec cõicari nisi primo restituãt vel dent cautionẽ de restituãdo vel ipsis p ecclesiã loco elemosine velut paupib⁹ debitũ decimarũ nõ solutar remittał. Et hoc principaliter de manifestis de tẽtorib⁹ decimar ⁊ primiciar q sepius req̃siti nõ volũt soluere allegãtes eor pessimã cõsuetudinẽ. vñ innocẽ. in glo. sup. c. decis dicit q in eo q nõ soluẽtur decime aut minus plene soluenł nulla cõsuetudo valet ⁊ allegat. c. q̃cunq3. xvi. q. vij Et dicit q etiã nec ꝯpositio vel pactũ circa hec p ecclesiam iuste fieri potest cũ aliqua p̃sona q nõ teneał decimas soluere vel q min⁹ soluat q̃3 decimã. Quia dare decimã s. de decẽ ptibus vnã pertem dare ecclie ẽ p̃ceptum diuinũ ꝯtra q nõ põt papa dispẽsare. Et allegat de cretatẽ extra de cõsecratiõe in glosa sup. c. venerabilis. Et idẽ videł dicere. c. cãm extra de p̃scriptionib⁹ vbi dr̃ q laici decimas p̃scribere nõ p̃nt. Etiã dixit ĩnocẽtius ibidẽ q nõ p̃nt se aliqua ꝯsuetudĩe tueri quo min⁹ nõ satifaciẽt, licet enĩ prochia ꝯtra prochiã p̃scribat ĩ decimis cõsuetudĩe vt. c. quarta extra de prescriptiõib⁹: nũq̃3 tñ ex sola cõsuetudĩe aliqua p̃sona singularis cõtra eccliã3 ĩ decis p̃t p̃scribere nisi forsã ad tẽpus fuerit p̃uilegiata p̃uilegio dũtaxat dñi pape: ymo tãto ẽ in maiori pctõ mortali q̃3to fuerit negligẽtior ĩ soluẽdo. Et hoc etiam corroborat hostiensis in titulo de decimis vbi dicit q decime maxime p̃diales ex precepto dei debentur ⁊ cõtra illas nec ĩ toto nec in

pte diminutionē aliquā facere· valere pōt cōsuetudo Ergo sola ꝯsuetudo nō liberat debitores decimaꝝ nō liberat etiā vbi nō soluunt hoīes nisi vicesimam: vel quintamdecimā aut duodecimā vel vndecimam vel centesimā: vel aliā ptē minorem decima pte q̄ est ꝙ de decē ptib⁹ soluatur vna pars· Jdeo hec cōsuetudo cū sit cōtraria legi nature ⁊ diue oīmode ē tollēda ⁊ reformāda et ad statū pristinū reducenda scꝫ sctōꝝ patrū decreta ⁊ sctā cōsilia ī decretis ⁊ decretalib⁹ determinata· Ex quib⁹ correlarie deduco ꝙ reges pnci pes ⁊ nobiles rustici ⁊ ciues ⁊ vtriusq̧ sexus· persone seculares vel ecclesiastici qui de ꝓpriis reb⁹ seu patrimoniis viuunt tenētur dare decimas· Et tamē nunq̄ꝫ eas soluūt de cōsuetudie suis ordinatis vel pbr̄is aut psonis ecclesiasticis aut si eas soluunt nō soluunt vere noīs decimas· s· de decē ptib⁹ vel reb⁹ vnā ptē vel tē sed solū ꝓ decima cē esimā seu tricesimam vel vicesimā aut aliā minorē ptem de rebus q̄ oī anno crescūt ⁊ renouātur vt puta seminū liquoꝝ fructuū bestiaruꝫ aut aliarū rerū q̄ acq̄rūtur de lucro seu negocio aut labore humano vt mandat diua ⁊ canonica scriptura· Oēs tales sunt filii perditionis nō obstāte q̄cūq̧ ꝯsuetudine ymo veri⁹ vsurpatiōe ⁊ violētia occupatione ⁊ sunt ī statu dānatiōis eterne ⁊ eis pticipantes consilū auxiliū cōsensū ⁊ defensionē directe vel indirecte ꝙ nō soluāt decīe vel pmitie pbentes· ipsi oēs singuli sunt fures ⁊ latrones bonoꝝ dei ⁊ sanctorum depredatores q: magnifesti ecclīe dei ⁊ sacrilegi sunt ⁊ excōmunicati ⁊ ab oī orōne ⁊ idulgētia missa sacrificiis ⁊ bñficiis ecclesie segregati ⁊ si p se vel suos heredes nō satifaciāt ante mortē ⁊ restituant eis non prodest ad salutē ꝓ sacramentorum preceptio aut sacerdotis absolutio vel confessio ⁊ cum iuda proditore fiunt ꝓ

ꝑditores ⁊ fures thesauri dei q̄ est decima hac infide les ⁊ īgrati sunt ⁊ ī inferno erunt perpetue damnati Et quia moriuntur in peccato mortali scilicet in pctō rapine et spoliationis ac detentionis decimarū ⁊ pri mitiarū notorie obstinati. ideo in cimiterio nō sūt se peliendi. Recordones aut oblationes ꝑ eis debēt fieri Et hoc pñcipaliter de manifestis occupatoribus deci marum ⁊ primitiarū qui tenebantur soluere. Et nūq̄ȝ soluere curauerūt q̄ȝq̄ȝ fuissēt per suos sacerdotes vel suos ordinarios requisiti ac moniti. Alios autē req̄sitos nō audeo a peccato excusare cum ad solutioneȝ decimarū tenentur et obligentur diuina lege cum sit preceptū morale quod neminē excusat vt postea dice tur nō obstāte quacūq̄ obstinatione consuetudine dis simulatione ⁊ taciturnitate aut temporis duratione que contra moralia precepta non possunt prescribere decurenti lege.

SEd iam scdo interrogasti me qualiter isti deten tores decimarū et primiciarū et p̄mitiarū sūt ful res et latrones sacrilegi: et depredatores manifesti dei et sctōrū et totius ecclesie inimici et inuasores. Re spondeo tibi q̄ nō solum ipsi sed fautores auxiliato res et cōsētientes eis quia pari pena puniētur: et gra uissime peccāt. primo pctō sacrilegij quia retinent ⁊ recipiūt decimas ⁊ p̄mitias q̄ sunt deputate a deo et ab ecclesia pro ministris ecclesie: sicut testatur sāctus thomas scda scde articulo tertio vbi dicit. Sacrilegij crimē incurrūt quicūq̄ ea que sunt ordinata ad sustē tationē ministrorū ecclesie siue sint mobilia siue immo bilia accipit et. xvi. q. iiij. Sicut quisquis. Ubi dicit q̄ q̄ per fructū et per vim aufert posita in ecclesia sa crilegus iudicat. ¶ Ex his dictis ptȝ q̄ non soluen tes decimas p̄mitias seu oblatiōes vel detrimētes aut

alia bona ecclesiastica· vel furātes seu negātes decīas seu per violentiam vel per vim seu per rapinā recipiē tes aut occupātes sunt sacrilegi· Sed q2 oīs sacrile= gus ē ipo iure excōicatus· p3 etiā q̄ isti detentores de cimarū sūt excōicati. Et q̄ sacrileg⁹ sit excommunica tus p3. xi. q· iij· c· canonica ⁊· xvij q· iij · c· oēs ecclesie· ⁊ hec excōicatio ē maior q̄ separata sacramentis et ab ī gressu ecclesie ⁊ sepultura ⁊ clesiastica et fidelium cōio ne vt p3· iij· q: iiij. c· Ego itidem· Unde q̄ omēs tales sunt excōicati maiori excōicatione dr̄ in titulo de reb⁹ ecclesie nō aliehādis· c/ hec cōsultissimo libro· vi· vbi dr̄ q̄ oēs illi qui capiūt decimas ecclesie et res ecclesi arum sunt excōicati ipso iure maiori excōicatione· Itē q̄ tales decimas nō soluentes sunt fures ⁊ latro= nes ⁊ depradatores manifesti dei ⁊ sanctorū ⁊ toti⁹ ecclesie p3· vij· q· i· c. quāq̄3 et. xvi· q. i· c· decime· Qr rapiūt ac detinēt ⁊ recipiūt tributa animarū egentiu3 que sūt decime ꝓprie· vnde decime ex debito requirū tur ⁊ nō sūt de ꝯsilio ecclesie: ymo de p̄cepto vt dicet̄ postea et non dantur a populo iura ecclesiastica vt ele mosina sed poti⁹ vt debitā et obligatio tributoria vt sit cib⁹ in domo domini pro ministris ⁊ sacerdotibus dei· Et glo· decreti dicit sup capitulo maior· xvi· q· vij vbi cōsētire videt̄ aug⁹ q̄ ideo his temporibus sunt sepi⁹ maris ⁊ t̄re sterilitates et victualium caristie et mortalitates ac fames q2 decimas deo nō soluūt chri sti fideles· Unde ipe dicit maiores nr̄i ideo capij omī bus abūdabāt q2 decimas deo dabāt et censum red= debāt. Modo autem quia dicessit deuotio fidei accre scit iudiciū fisci· id ē extorsio facta per fiscum· Et tol= litur fiscus quod nō habet christus· Etiam in glo· de creti dicit q̄ qui dare decimas nolunt: res alienas īno dunt ⁊ tenētur ad restitutionem: nec possunt absolui

nisi primo restituerit. Ex quibus ostenditur q nō dā
tes decimas veri nois de reb⁹ omnib⁹ que renouant
vel nascūtur vineis castaneis de fructibus de ortis de
oliuetis de sale de lana de rebus aliīs minutis illa cō
suetudo nō excusat vt dicit bernad⁹ super capitulo.
In aliquib⁹ videt ergo q si ī italia vel corsite vel aliq
alia patria vn⁹ dn̄s vel aliquis nobilis vel rustic⁹ aut
clericus seu monachus vel heremita laicus nō soluit
vnq̄ȝ decimā vel primitiam cū sola consuetudo eū vel
eos nō excusat qȝ nō obstāte ꝯsuetudīe ecclia q̄ regit
spūsctō decimas tam prediales q̄ȝ personales p̄cipit
integre solui nisi ī personalib⁹ vbi cōsuetudo excusa:
re de cōsēsu ecclesie ad tempus certū ⁊ tn̄ etiā non ex
cusat nisi primo ⁊ sepi⁹ petat illas ꝑsonales decimas
sibi remittit ab ecclia amore dei. Et vt dicit. Innocē:
ti⁹. Imo cōformādo me iuri dīno ac canonico dico q
q̄ncūq̄ ꝑsona alicui⁹ patrie tenetur dare decimas tā
canonice aut monita noluerit decimas seu primitias
vt dictū ē soluere cōpellenda est per censuram eccla
sticā ⁊ per excommunicatiōes: ⁊ per interdicta dicto
rum locorū ecclesiarū ac personarum quousq̄ soluat
sicut debet vt ponitur ī decretali extra decīs ca. Tua
nobis ⁊c. Cū nō sit. et ī oībus dieb⁹ festiuis ī singulis
ecclesiis dioces. tā ī plublicis sermonib⁹ q̄ȝ ī missis ⁊
officiīs tā ꝑ fratres mendicātes q̄ȝ ꝑ monachos ⁊ re
gulares quoscunq̄ ⁊ etiā per sacerdotes seculares et
clericos debet vt mandat papa bonifaci⁹ libro sexto
p̄dicari decime ⁊ denunciari excōmunicati ip̄o facto ꝑ
sedē apostolicā notorīj detētores decimarū ⁊ p̄miciar
et vlteri⁹ cōtra ip̄os ꝓcedere inuocādo etiā auxilium
brachīj secularis debēt p̄lati ad maiores penas for:
midabiles etiā ꝑ captionē rerū ac personarū si opus
fuerit sicut contra rebelles tirānos predones fures ⁊

sacrilegos et fidei catholice ⁊ legis diuine hostes ⁊ cõ trarios vt quos dei timor a malo non reuocat seueritas coerceat discipline dum viuunt in hac vita. Sed cum finis vite aduenerit etiam hi detentores deciarũ carere debẽt ecclisastice sepulture: nec debet ꝓ eis fieri aliqua oratio seu missa celebrari: vt notaᵗ ĩ titulo de decimis. c. prohibemus ĩ fine. ex dictis ergo ptꝫ ꝙ hec pessima consuetudo non soluendi decimas personales vł prediales est per sacrum consiliũ ⁊ p. papam tollenda et penitus extinguenda. Et hec de secundo interrogatorio seu articulo.

Tertio querebatur a me quid sit ista decima quã dominus iubet dari. et ego dixi ꝙ hec decima ẽ omnium bono iuste acquisitorum siue in predialibus siue in personalibus talis pars scilicet decẽ partibus vna pars debita vt ponitur in. c. de decimis. et dicitur in diffinitione omnium bonorum iuste acquisitorum detur decima. q: vt dicit hostiensis super ca. ex transmissis de omni lucro iuste acquisito debet dari decia personalis. ¶ Predialis autẽ dari debet non solum a iusto sed etiam a violento et predone possessore etiã a iudeo ⁊ sarraceno ⁊ heretico etiã si seminet ex semine furtiuo q: nõ daᵗ rõne furti sꝫ rõe predij Sed ĩ personalibus aliter ẽ quia sicut elemosyna nõ debet fieri illicite acquisitis. Ita nec decima personalis debet solui de meretricio nec de histrionatu licet ĩ ipsis trãsferatur dñium ne ecclesia videatur approbare crimina ipsa vel etiã vbi non transferᵗ dñium rei q: de ĩiuste acquisitis ecclesia dei nõ recipit decimã vt ĩ furto violentia: et rapina in simonia: in vsura: talis ĩiustis in ludo taxillorum: in sententia iniqua. in scriptura falsa de bello ⁊ guerra iusta de oppressione pauperũ et captione et spoliatione rerum ipsorum.

Quarto fui interrogat⁹ qualiter est preceptum a deo ꝙ debemus decimas soluere et primitias vel oblationes vel vbi reponitur hoc. et ego respondi ꝙ secundū doctores theologos et iuristas solutio decia rum est preceptum morale et in preceptis moralibus includitur et sic est de primiciis et oblationibus. Qd probatur. qr in primo precepto quo dicit: dn̄m deum tuum adorabis et illi soli seruies. Includuntur hec tria scз decia p̄mitia et oblatio. Quia adoratio ē cultus latrie. Cultus autē latrie esse non pot est sine dei seruitio ac recognitione. et qr per illa tria deum recognoscim⁹ et sibi soli seruim⁹. iō illa tria in primo p̄cepto quod est morale includunt Sunt ergo illa tria de essentia precepti moralis item ī primo p̄cepto secū de tabule qd dicitur honora patrē tuum includuntur illa tria honoramus ei deū de nr̄a substātia p oblationes p decias et p primitias ergo tenemur ad illa tria ex quo sunt precepta moralia ꝛ p loco ac tempore ea non ad implēdo: sed pretermittendo peccam⁹ mortaliter. et si queras qualiter ad ipsa obligamur. rn̄deo ꝙз obligamur ad ipsa vt dictū ē iure nature iure scripture diuine: iure legis euangelice ꝛ auctoritate ecclesie catholice que spiritu sctō regit ordinatissime. et primo tenemur iure nature. qr consonū est sue rationi ac ratione vt dignus sit mercenarius vel operarius sua mercede: et ꝙ seminantes sp̄ualia debēt metere carnalia secūdū apostolū vt sit ratio dati et accepti scdз ph̄m ꝛ bonoꝝ laboꝝ glorios⁹ ē fructus: vt dictū est tenentur etiā xp̄iani ad illa tria iure scripto. primo q̄tū ad oblationes qr scriptū ē exodi xxiii. Non apparebis in cōspectu meo vacu⁹. Secundo quantū ad primitias qr scriptū est exodi. x. Loquere filiis israel vt tollāt michi primitias ab oī hoīe qui offert vltrone⁹

accipiēs eas ꝛ·xxij.c· dr̄ decimas suas ac pͥmitias nō tardabis offerre primogenitum filiorum tuoꝝ dabis michi ꝛ de bob⁹ ꝛ ouib⁹ similiter facietis. Et ī leuitico scribitur· Cū messueritis segetem offeretis manipulos spicarum pͥmitiarū vestre messis ad sacerdotē qui leuabit fasciculem corā dn̄o. vt acceptabilis sit ꝓ vobis· Tertio quantum ad decimas obligant̄ qꝛ de⁹ dixit ꝛ pͨcepit malachi·iij.c· Inferte omnem decimationē in horreū meū vt sit cib⁹ in domo domini· Iure legis euangelice tenent̄ ad ista tria et primo quantū ad oblationē exēplū xp̄i ꝓ quo maria virgo obtulit ī tēplo turturū aut duos pullos columbaruꝫ. et sic etiā ea de decimis et primitijs quas xp̄s precepit dari dicens· reddite q̄ sunt cesaris cesari ꝛ q̄ sunt dei deo et hoc ītelligit xp̄s tam de decimis personalib⁹ q̄ꝫ predialibus· Sed ꝙ teneantur etiā xp̄iani reddere decimas ipsas ex precepto eccl̄ie que spiritu sancto regit̄ ordinatissime ita de p̄dictis sicut de aīalib⁹ sicut etiā de laborib⁹ lucro ꝛ arte acquisitis ptꝫ·xvij·c.ij·ꝛ·iij· et in decretalib⁹ extra de decimis· ex quibus omīb⁹ ostendit̄ ꝙ soluere decimas personales ꝛ p̄diales premitias et oblationes sit p̄ceptuꝫ morale et si non fiat obligat ad pctm̄ mortale ꝛ nō pōt ipsū aliqua cōsuetudo excusare q̄ꝫtuncunqꝫ sit diuturna cū sit de iure diuino contra que nec aliqua consuetudo nec ip̄e papa pōt dispensare simpliciter ꝛ ꝑpetue vt allegat· Innocentius·c· venerabilis de confirmatione vtili.

Quinto querebatur a me qn̄ ꝛ qualit̄ fuerūt a domino deo illa tria scilicet oblationes pͥmitie ꝛ decime instituta respondi ꝙ oblationes erant postq̄ꝫ decime et primitie ꝛ primicie postq̄ꝫ decime ī mundi eni̇̄ principio in lege nature saluabant̄ homines solū per oblationes ꝛ sacrificia vt dicit magister sniaꝝ ī q̄rto

libro sicut ptȝ de cayn ⁊ abel q̄ offerebāt dn̄o manipu=
los messium ⁊ p̄iogenita ouium. Crescente cultu dei
precepit deus p̄mitias dati ministris dom⁹ sue q̄ sūt p̄
prie sacrificia offerētes vnde sacerdotes sacra dātes
vel sacrificia offerentes dicuntur oblationes nō tollē
do sed p̄mitias addēdo postea vero magis ac magis
cultu dei triūphanter crescētes ꝓpter multitudinem
ministroꝝ ecclesie addidit illis duabus decimas ⁊ re
seruauit sibi decimā ptē rerū oīm q̄ crescunt ⁊ reno=
uanᵗ ac acquirunᵗ oī āno quas p̄cepit dare suis leui=
tis et ministris ī ecclesia sub pena pctī mortalis.
SExto fui interrogat⁹ qualiter obligantur fide=
les xp̄iani dare oblationes cum sint voluntarie.
Dixi ac dico ꝙ lȝ ipse oblationes q̄ nūc fiunt de pane
de candelis aut de pecunijs ⁊ rebus ceteris sint volun
tarie ⁊ volūtarie possint hoīes ip̄as offerre quecunqȝ
dierum qꝛ scriptum est exo. xxv. Ab oī hoīe q̄ offert
oblationes vltronei recipietis eas Cū in certis casib⁹
obliganᵗ prochiani: ⁊ pn̄t cōpelli p̄ sensurā ecclesiasti
cam ⁊ excōicationē ad eas offerēdum ep̄o vᵗ presby=
tero ī ecclesia: vt dicit hostiēsis in sūma sup̄ titulo de
parrochij. Prim⁹ casus ē: si quis dimisit ī testamēto
ꝙ fierent oblationes ꝓ ip̄o: qꝛ oblationes tales mor=
tuorum sūt necessario soluēde adeo ꝙ q̄ non soluunt
sacrilegi inducātur vt poniᵗ. xij. q. ij. c. Nulli abstule
ris Secūdus casus ē cū dimisit defūctus possessionē
aliquam que omni anno dȝ dare cēsum: vel certas ob
latiōes ecclesie ꝓ aīa sua. Tertius casus ē si pbr̄ q̄ ser
uit ecclesie non habet vnde viuat vel bene sustenteᵗ:
tūc ꝯpelli pn̄t ad offerēdū prochiani p̄ episcopū: cui⁹
officiū ē in talibus explorādū ymo si sacerdos paup̄
est potest ip̄is subtrahere diuīa officia: qꝛ nemo cogit
suis stipēdijs militare. ex̄ de simonia c. cū nō sit ⁊c. ad

apostolicā. Quart⁹ casus est si fuerit cōsuetū ī illa ec clesia dieb⁹ dñicis vł festiuis: aut aliis dieb⁹ q̄ parro chiani offerāt: q2 oblatiōes quotidiane necessario sol uēde sunt ⁊ q̄ nō soluūt dñt excōicari. de ꝯsec. di. i. oīs xp̄ian⁹. ⁊. xvi. q. i. Statuim⁹. Quint⁹ casus est ꝑpt p̄ceptū ecclesie. Tenēt em̄ offerre ꝑochiani ī p̄cipuis festiuitatib⁹: sc3 natalis dñi: pēthecostes ⁊ pasche: et in dedicationib⁹ eccłiaꝝ ⁊ in festis patronū: et sūt cō pellēdi offerre. tūc illis dieb⁹ maxime cū sit gñalis cō suetudo vbiq3 terraꝝ: vt p̄cipit. de cōse. di. i. c. Siq̄s Et he oblatiōes sunt ep̄i ac ordinarij qñ ipse celebrat in aliqua ecclesia sue diocesis vel facit corā se celebra re: q3 ꝓbat ꝑ capłm p̄mū de raptorib⁹ q2 sua tota dio cesis reputat sua ecclesia ꝑochialis: q2 ip̄a h3 curam de oībus suis ꝑochianis ⁊ pbr̄is. Et q3 nō pōt ꝑ se fa cere in tota diocesi hoc ip̄e agit ꝑ sacerdotes curatos ⁊ nō curatos imediate: vt ponit ex̄ de ꝑochia. c. fr̄ eo Et si ep̄s nō est p̄ns dande sunt oblatiōes pbr̄is dūta= xat de iure cōi. q2 ipsi dant sacramēta: ⁊ corp⁹ xp̄i of= ferūt ⁊ oblatiōes deo rep̄ntant. ⁊ ꝓ populo ex suo offi cio tenent orare. vt pt3. x. q. i. q2 sacerdos. ⁊. c. habēt hanc cōsuetudinē et. xvi. q. i. doctos. Ex istis ergo cō cludit qualiter ⁊ qñ oblatiōes necessario tenent dare xp̄ifideles clericis / presbyteris et ep̄is.

Septimo fui interrogatus qñ ⁊ qualiter et a qui bus primitie debēt dari. et ego inherēdo dictis sanctorū dixi q̄ p̄mitie debent dari: q2 sunt in p̄cepto dei. Nam dñs p̄cepit exo. xxii. dicēs primitias terre frugū deferes in domū dei tui. Unde primitia est pri ma pars frugū deo offerenda: et statim debent dari: vt extra de decimis. c. Nūcios. ⁊. c. ex parte. alia vero dicitur decima personalis q̄ datur vel debet dari de piscationibus: de venationibus: de pensionibus: de

molēdinis đ balneis. de negocijs. đ artificijs. de aduo catib⁹. de collecta scolariū đ mercede mercenarioꝝ de milicia militū vt pꝫ. xvi. q. i. decime ⁊. q. vii. q̄cūqꝫ. ⁊ di xi ac dico ꝙ nō obstā te q̄rū đ theologoꝝ opinione q̄ di cūt ꝙ p̄diales decime sūt ex diuino mādato vt leuit vl tio. cap. sed ꝑsonales sunt ex ꝯstitutiōe ecclie. ⁊ ꝙ i so lutiōe decimarū ꝑsonaliū p̄t excusare ꝯsuetudo p̄scri pta q̄ iuri derogat positiuo vt pꝫ đ ꝯsuetudie c. ex lr̄is extra de arbitris c. dilect⁹. ¶ Tñ verū ⁊ catholicū ē asse rere et tenere ꝙ vtraqꝫ decima tā ꝑsonalis q̄ꝫ p̄dialis ē de iure dīno ⁊ a deo fuit nobis cōmēdata de p̄cepto et nō obstāte quacūqꝫ cōsuetudie q̄ iuri diuino non po test p̄iudicare. vt dr̄ đ snīa ⁊ re iudi. eodēmō et equali ter tā ꝑsonalis q̄ꝫ p̄dialis debent solui sub pena pcti mortalis nā. de oib⁹ bonis iusto titulo acq̄sitis tenet᷑ dare decimā. vt dicet᷑ ifra. ⁊ ponit᷑ extra de decimis c. pastoralis ⁊ c. cuꝫ hoīes. Item ꝙ iure diuino talis de cima debet dari pꝫ scdo ꝑ alipomenō. xxxi. c. vbi p̄ce pit dn̄s ꝑ ezechiā populo hitāti. i Israel. vt partes da rēt sacerdotib⁹ ⁊ leuitis vt possent vacare legi dei. itē ratiōe ꝓbatur ꝙ talis decima ꝑsonalis solui debeat. Nā si de tpe tenemur deo decimā personalē reddere multomagis tenemur de bonis et laborib⁹ ꝑsonalib⁹ ac lucris decimā dare pꝫ ꝯsequētia ꝑ locū a minori ⁊ añs pꝫ đ cōsecratiōe di. v. c. quadā Nō ergo ꝯsuetudo aut aliq̄ tēpore p̄scriptū pōt aliquē a pctō mortali ex cusare nō soluentē decimā ꝑsonalē. q̄ӡymo pctm̄ eius magis agrauat ne ex consuetudine veniantur ad pec candi necessitatē. et de peccandi necītate labatur in obstinatiōe ⁊ despatiōe: que sunt pctā i spm̄ sanctum scđꝫ augustinū libro scđo snīarū d. vltia. q̄ nec remit tuntur i hoc seculo nec i futuro. vt patet mathei. xii. et si propter istā cōsuetudinē nō soluēdi decias perso

nales et pdiales: qz nō reputat peccatū multoꝝ xpia
noꝝ qīe descēdūt in īfernū: qz pctm̄ cū cōsūmatū fue-
rit generat mortē. Ja. scdo. ca. et propt talē cōsuetu-
dinē videt illa cōsuetudo eē quasi pctm̄ ī spm̄ sctm̄:
qz fit ex malitia īueterata ⁊ obstinatōe: ⁊ hui⁹ mortis
et pcti sūt pticipes plati ⁊ rectores curati ⁊ pdicato-
res: qz sūt canes inuti nō volētes latrare. Nec sūt suis
parrochianis annūciantes dānationē decias nō sol-
uentib⁹ ⁊ tot mortib⁹ digni sūt quot ad subditos pdi
tionis excusatiōis extra trāsmittūt vt dicit Gre. xi. q.
.iij. c. Scire dn̄t. et hec de septimo interrogatorio.

OCtauo fui interrogat⁹ de quota pte decima dz da
ri. et dixi ac dico vt in precedenti. c. salua somper
reuerentia aliquorum theologorū quibus non adhe-
remus dicentium ꝙ pceptum de decīs secūdū subām
suā est mortale: et ē scriptū in corde hominis. Cuius-
libet em̄ dicta conscīa ꝙ si scdm̄ apl̄m seminam⁹ spi
ritualia non ē magnū si metam⁹ carnalia scdm̄ istos
theologos nō ē pceptū morale q̄ztū ad taxatōnē ꝙ det
tāta ps ⁊ nō min⁹ vn̄ ponit extra de deci. c. i. Quedā
decīe dabant ī veteri testamēto a populo filiis leui: qz
possessiones aliquas alias non habebant q̄dā dabāt
sacerdotib⁹ et leuitis: etiā reddebant ad pauperum
vsus sicut etiā decīe mō debēt diuidi in quattuor ptes
quarū vna ē epi. alia ē clericoꝝ. alia est fabrice. alia
pauperib⁹ dz dari vt ponit. xij. q. ij. c. quattuor et ex-
tra de testa reqsiti: et qz duodeci erāt trib⁹ voluit dn̄s
vt trib⁹ leui sola recipere ab aliis tribubus decimam
laboꝝ suoꝝ ⁊ nullas alias possessiones haberet domi
nus leuiter. xviij. et deutro. Nō habebūt sacerdotes ⁊
omēs q de eadē tribu. sunt ptē ⁊ hereditatē cū reliquo
populo israel domin⁹ enim ipse est pars et hereditas
ei⁹. et ideo dicunt isti theologi ex quo iam abūdat in

possessionibus q̃bus põt sustẽtari. Ideo veri nomis decia nõ ẽ danda sub p̃cepto: nec ẽ p̃ceptũ scd̃m taxationẽ. sz scd̃m solã subãm p̃cepti vbi aũt esset ecclia paup et nõ hẽret aliũde viuere q̃z de decimis tũc veri nõis decia cadit sub p̃cepto et parrochiani tenent̃ dare sub pena pctĩ mortalis veri nõis decimã: dicẽte malachia. Inferte oẽm decimationẽ ĩ horreũ meũ vt sit cib⁹ in domo dñi. et iõ dicũt nũq̃z decie sũt dãde scd̃m cõsuetudinẽ patrie: et ita ẽ det̃minatũ extra de decis c. In aliquibus. ⁊. c. In tua. Sed quia ista opinio est valde cõtraria ⁊ onerosa statui clericali ⁊ sctẽ romane ecclĩe ⁊ decia ĩ sctõrũ patrũ: p̃cipue beati Augu. iõ saluo meliori iudicio: dico q̄ decia solũ ad subãm verũetiã q̃ztũ ad taxationẽ cadit sub p̃cepto dĩno: et ẽ p̃ceptũ morale. Si autẽ sit p̃ceptuz diuinũ soluere de decẽ ptib⁹ seu reb⁹ vnã ptẽ vel rẽ: ptz per istos theologos q̃ etiã cõcedũt q̄ tunc qñ trib⁹ leui nõ hẽbat possessiones necessariũ erat q̄ daret̃ veri nõis decia: ⁊ dicunt q̄ nũc de noua lege nõ ẽ necessariũ sicut tunc: qz nũc ecclĩa abũdat ĩ aliĳs redditib⁹: sz scd̃m taxationẽ deciarum xp̃s q̃ nichil de p̃cepto decia℞ locut⁹ fuit reliquit determĩationi ecclĩe. et iõ papa consultus dicit q̄ cõsuetudo in decis ẽ seruanda vt dicit. c. in. aliq̃b⁹ extra de decimis. Sed vere ista det̃minatio michi nõ placet: qz ex quo decima tunc fuit p̃ceptũ morale quo ad taxationẽ: et mõ etiã ẽ p̃cetum cum p̃ceptum morale scd̃m legẽ currẽtẽ semp̱ sit ĩuariabile. item attento q̄ semp̱ fuit p̃ceptũ dĩnũ. ergo nec papa: nec cõsuetudo potuerũt cõtra ip̃m dispẽsare: nec quãtũ ad subãz nec q̃ztũ ad taxationẽ. itẽ videt̃ ĩcludere cõtradictionẽ primitie ĩ prĩcipio: dicẽte dño exodi. xxĳ. decimas et primitias nõ tardabis offerre etiã dande sũt primitie ex cõsuetudine ecclĩe ⁊ cõstitutione vt ptz. xvi. q.

Reuertimini·ꝛ·xxxij·di·ca·p̄ter hec·¶Sed qualiter
dn̄t dari interrogatus fui: dixi ꝙ ex auctoritate sācti
Hierony· et maioꝝ traditiōe ītroductū est ꝙ q̄ plꝰimū
dabant quadragesimā ptē dabāt: q̄ aūt mīmū sexage
simā: et sic inter quadragesimā ꝛ sexagesimā licebat
offerre ꝓ volūtate soluētis: vt ponitꝰ ex̄· de deci· c·i·ꝛ
hoc veꝝ est in aridis: vt est granū: ꝛ in liq̄dis: vt est vi
nū et oleū· In pecudibꝰ vero ṗmogenitū dabāt: vt po
nitꝰ in·c·magne: ex̄ de voto· Et iō hec cōsuetudo in so
lutiōe ṗmitiaꝝ dꝫ seruari nunc ꝑ totā ecclesiā latinā:
vt si q̄s hꝫ vltra·xl·mēsuras vini etiā si haberet mille
nō dabit nisi vnā mēsurā illiꝰ ptie ꝓ ṗmitia· Si aūt hꝫ
xl·vitulos vꝰ porcos: vꝰ agnos: nō dabit nisi vnū ꝓ pri
mitia: etiā si hēret mille· Et si habuit minꝰ q̄ꝫ·xl· mē=
suras bladi: vel vini: vel bestiaꝝ dabitꝰ ṗmitia ꝓ esti=
matiōe valore rei ī pecunia vel ī alia re equalēte sicut
fit in decima· vn̄ soluere ṗmitiā est in precepto· et q̄ eā
nō soluit peccat mortalitꝰ: ꝛ cōpellēdꝰ est ꝑ censurā ec
clesiasticā ꝛ excōicādus quousq; soluat ṗmitiā de om
nibus rebus ꝛ singulis de q̄bus soluitꝰ decima: vel dꝫ
solui· Et ꝙ hoc sit veꝝ ꝓbatꝰ·xij·q·ij·c·precipiētes sta
tuimus vt decime ꝛ ṗmitie ꝛc· Ex q̄ sequitur ꝙ opꝫ sol
uere ṗmitiā de necessitate sub pena peccati mortalis
vel magnā vel ꝑuā vt notatꝰ·xxxij·di·p̄ter hec Et sicut
est de decima ꝙ nulla cōsuetudo ipsaꝫ prescribit ꝙ nō
soluatꝰ: sic etiā dicimus de primitia: ꝛ sicut oblationes
decimas nullus laicus pōt habere vt dicetꝰ .s. sic nullꝰ
laicus potest petere vel accipere primitias ecclesijs
debitas: nec aliq̄d pōt eas dare laico sine peccato sed
dāde sunt primitie sacerdotibꝰ vt puta epis vel p̄sby
teris dūtaxat quibus solis deus mandauit dari pri=
mitiā q2 ipsi solidant sacramēta et ṗmitie dātꝰ ꝓpter
sacramenta· vt ponitur·xvi·q·i·doctos· Et possunt

diuidi pmitie īter ecclesias sicut decime: sed ipse pmi
tie dñt dari ecclesiis. et principaliter vbi accipiuntur
sacramēta: vt notatur. xiij. q. iij. c. Cōcesso nisi aliter
ordinetur inter epos vel pbros ex pacto expresso.

Nono fui interrogat⁹ circa solutionē decimarū
Primo que sunt ille decime q̄ debent eccl'iis et
iure diuino. Et dixi eis q̄ duplex erat decia: vna q̄ vo
cat pdialis q̄ dat ex terre fructib⁹ ⁊ ex bestiar ac aia
liū fetib⁹: et ex talib⁹ dz solui veri nois decima. Nec
aliqua cōsuetudo excusat q̄ nō soluat. Et tñ nō fit ve
ri nois decima nisi velitis sumere hoc nomē decima
gñaliter p quacunq̄ quota numeri: siue p vicesima:
vel tricesima: vel centesima. vel alia parte: et tunc est
equocatio in noie ⁊ ita bñdixisset dñs. Quicqd trice
simū vel cētesimū fuerit scificabit dño. leuit. vlti. q̄
tñ ē falsū. Itē frustrat ⁊ anullat intētio dei pcipiētis
decimā p hāc expositionē falsā ⁊ toto statui eccl'iasti
co nociuā ⁊ cōtrariā vlz q̄ veri nois decia sit q̄cūq̄ ps
pua vel magna q̄ dat loco decime ecclesiis: q: tunc
quis per solutionē vni⁹ denarij vel panis excusaret a
solutione decimar cētū mensurarum grani: ⁊ sic opor
teret pbros mēdicate vel aliqd i terrenis laborare di
missis diuinis officiis ⁊ ppriis stipēdiis militare q̄ est
cōtra apl'm. Et iō dimissa ista opiniōe erronea ⁊ expo
sitione falsa quorūdā theologor pauper mēdicātiū
religiosor ac seculariū q̄ sup decimar solutionē com
muniter irridēt ⁊ cōtradicūt pbris ⁊ bñficiatis ac pro
chialib⁹ eccl'iis: dico q̄ aurelio augustio doctore san
ctissimo ecclesie cui magis est credēdū q̄ istis aduer
sariis decimar ⁊ pmitiar p vtraq̄ decima predialis
⁊ psonalis psertim pdialis danda est eccl'ie ⁊ offerēda
statim anteq̄z fiat aliqua sepatio: videlz de decem vi
tulis vnus vitulus: de decem rebus vna res: de decem

lucris vna merces vł vn⁹ cēsus dūtaxat ita q̄ si nouē ptes ꝑ se reseruauit fidelis xp̄ian⁹ decimā ptem offe rat vel tradat deo ⁊ mīstris ecclīe de rebus oīb⁹ ⁊ sin gulis q̄ apud ip̄m crescūt ⁊ renouant̄ oī anno seu acq̄ rūtur negatiōe lucro vel artificio. et nulla cōsuetudo pōt huic decime p̄iudicare q̄ min⁹ soluat̄ cū sit cōtra p̄ceptū dei. etiā q̄ min⁹ soluit sciēter vel furat̄. vel ne gat ip̄am. vel ꝯtradicit vel tacet et nō reuelat rectori vł ecclīe peccat mortalit̄ cū sibi ꝯsētiētib⁹, ⁊ est excōi catus a iure ⁊ sacrileg⁹ vt dictū est. ⁊ tenet̄ ac restitu tionē ac dꝫ ⁊ pōt cōpelli ꝑ cēsurā ecclīasticā ⁊ vitād⁹ esti sacramētis ecclīe. et si moriat̄ nō satisfaciēdo ꝑ se vel ꝑ suos heredes carere dꝫ ecclīastica sepultura vel cimiterio. vt p̄cipit̄ ī titulo de decimis. c. tua. ⁊. c. ꝓhibem⁹; imo q̄ nō soluit decimā ptē de reb⁹ suis ad decimā vix reducet̄. ac ī fame ⁊ penuria reduct⁹ mo riet̄. Et dr̄. c. reuertimini. ⁊. c. decime. xvi. q. i. Sed q̄ p̄cise soluēda est vna pars de decē ptibus et nō min⁹ p̄cipit scā mr̄ eccł'ia. Et declarat scūs Augu. p̄dict⁹ q̄ nō est glosand⁹ nec declarand⁹ in hac pte in. c. deci me. xvi. q. i. vbi exp̄sse narrat bn̄dictiōes illoꝝ q̄ fideli ter soluūt de decē ptibus vnā partē videlꝫ decimā. et ecōuerso narrat maledictiones quas habēt illi q̄ illā decimā partē soluūt. aut q̄ minorē ptēꝫ q̄ꝫ sit decima soluūt vn̄ dicit. Qui p̄miū celeste cōparare aut pctō rum indulgētiā desiderat ꝓmereri reddat decimā et de nouē ptibus elemosinā studeat dare pauperibus. Qui vero de decē ptib⁹ nō dat decimā puniet̄ in q̄ttuor vt testat̄ dn̄s ꝑ malachiā. iij. caplo vbi dicit. Et mi chi nō reddidistis decimas ⁊ p̄mitias. idcirco ī fame ⁊ penuria maledicti estis. Etiā maledicti estis ī falli bilitate ⁊ defectu fructuū olei ⁊ frumēti ⁊ aliaꝝ mes siū ferarū bestiarū pecoꝝ carniū pisciū herbarū. etiā

maledicti estis i aere pestifero ꝛ corrupto ac bestiali morbo i guerrā fame i gladio i verme corrodē te terrā dāte pessimo. Etiā maledicti estis qꝛ repēte morie mini mala morte subito sine penitētia ꝛ cōfessione ꝛ absqꝫ vllo sacramēto. Etiā maledicti estis i defectu filioꝝ ꝛ nepotū: ꝛ peribit vestra gñatio ꝛ vsqꝫ i tertiā ꝛ quartā gñationē maledicet ꝛ patiemini in inferno ꝑpetuo ꝛ disperibit de terra memoria vestra ꝛ successorū vestroꝝ ꝓ eo qꝫ non fuistis recordati miām cū deo vr̄o facere cū suis paupibus ꝛ sctē eccl'ie ministris: qb⁹ ꝑmitias ac decimas tenebamini dare de iure diuino. Has qͥdē maledictiōes ꝛ excōicatiōes dat de⁹ noster cōtra nō soluētes decimas veri nois aut nō soluētes eas ꝑfecte ꝛ fideliter ꝛ itegraliter. Sed hꝫ btm̄ Augu. aliis q̄ttuor bñdictionib⁹ de⁹ nr̄ remunerat fideles fideliter decimas soluētes ꝛ ꝑmitias: aut illos q̄ de decem ꝑtib⁹ vnā ꝑtē soluūt. Et ꝑmo ꝓmisit eis dare fructuū vini ꝛ olei iumētoꝝ pecorū ac herbaꝝ abūdātiā Scd̄o ꝓmisit dare sanitatē corpis aerē salubrē extirpationē tyrānoꝝ/ pacē inimicorū/ ꝛ diuitias ꝛ felicitatē oim̄ rerū. Tertio ꝓmisit dare vitā tranqllā ꝛ i necessitatis hn̄dātē ꝛ copiosam securā ꝛ lōgeuā: ꝛ tādē in senectute bonā mortē corā deo ꝓciosā ꝛ liberationē a penis inferni/ ꝛ remissionē pctōꝝ plenarie cū susceptione sacramētoꝝ eccl'ie. Quarto ꝓmisit filios ꝛ filias filioꝝ vsqꝫ i tertiā quartā ꝛ quītā gñationē dare ꝓcreare ꝛ augere: ꝛ bñdicere ꝛ sctificare: et tādē post mortē i paradisi gloria soluētes sic decimas collocare. Hec sunt vba btī augustini vbi supra: cui magis ē credēdū q̄ȝ istis theologis veri nois decimas alit exponētib⁹. Un̄ btūs aureli⁹ augu. ꝯtra istos nō soluētes decimas vel nō plene soluentes de decē ꝑtib⁹ vnā partē clare ibidem dicit. Hoc est iustissima consueta

do: vt si tu deo tuo decimā nō dedere tua decia reuo-
care scʒ amitti noue alias ptes ꝛ dabis ipio militi qđ
nō vis dare sacerdoti: deꝰ eni nr̄ q̄ nobis dignat totū
dare ad vitā nr̄am necessariū dignatꝰ est a nobis deci
mā recipere nō sibi. Sed nobis ꝓculdubio ꝓfuturā.
Et dicit ibi glosa ꝙ decime ex debito reqrunt: q2 sūt
in pcepto dei: ꝛ sicut debitū possunt peti ī iudicio / et
extra iudiciū. Ex quo pʒ ꝙ substractio veri noīs deci
marū: vel nō solutio ipsaꝝ quacūqʒ cōsuetudine non
obstāte mala plura īducit vt dictū est q2 ē p̄uaricatio
diuini mādati vt ponit ex̄ de decimis. c. a nobis. Se
cūdo q2 olim soluētes decimas bonis oībꝰ abūdarūt
vt ptʒ. xvi. q. vij. c. maiores. Tertio q2 q̄ decimā non
soluūt vix ad decimā ꝯuertunt: vt pʒ. xvi. q. i. c. deci-
me. Quarto q2 ꝓpt hoc pctm̄: ꝛ alia multa pctā deꝰ
scđʒ ꝓphetā dat nobis celū ferreū ac terrā ereā: ꝛ nō
aperit catharactas celi: nec dat pluuias tp̄ibꝰ suis:
nec icrepat locustas aut tollit tyrānos depredatores
homicidas ꝛ alios iniq̄s nos mille modis deuorātes
vn̄ deuorat terra cū germīe suo p locustas vermes et
brucos: quoꝝ nō est numerꝰ ꝛ dū cāpi expectant fru-
ctuosi i fructibꝰ cū est tp̄s ipsorū recollectiōis ira dei
descēdit sup eos ꝛ vsqʒ ad fūdamēta ip̄os cōburit: vt
pʒ. xvi. q. i. reuertimini. Quīto p guerras: p tyrānos
p spoliatores qđ nō decimat ꝛ deo nō dat p violētiaʒ
vel per ignē: vel per aquas: vel alijs modis tollit et
aufert: et sic tollit fiscus qđ nō habet xp̄s: vt notatur
in p̄dicto capl̄o. Maiores. xvi. q. vij. Sed dātes de-
cimas veri noīs quadrupliciter remunerant. Et pri
ma remuneratio vt patet ex dictis est abūdantia fru
ctuū: secūda est corporis sanitas: tertia est peccatorū
indulgētia: quarta est vita eterna: vt ꝓbat. xvi. q. i.
decime. ¶ Ex predictis ergo rn̄detur ꝙ nō soluentes

decimas vel veri nois decias nō plene soluētes: sicut estis vos ipi prochiani et capellani mee eccl'ie aiacen. vel alteri⁹ cuiuscūq3 eccl'ie: quoꝝ aliq vrm soluūt decimas de. xv. ptib⁹ vnā: alij de. xxx. ptib⁹ vnā: alij de centū: alij nō soluūt decimā de caseo nec de lana q oi anno renouant: nec de iumētis/ nec de porcis/ nec de venationib⁹/ nec piscationib⁹/ nec de sale nec de oleo nec de fructib⁹/ nec de ortis et reb⁹ silibus. Et oēs vos tales etiā si sitis comites barones: nobiles pricipes: vel potētes: seculares/ vel regulares estis a deo: et ab eius eccl'ia excōicati: sacrilegi fures: pdones bonorū dei et sctōꝝ. et tenemini restituere decimas et pmitias quas nō soluistis/ vel ɔponere ac ɔcordare cū eccl'ia: vt p3 d decimis. c. ad populi. et c. tua nos. Et cōpelli debetis p cēsurā eccl'iasticā nec pōt nisi de licētia pape aliqs eps/ vel pdicator/ vel frater mior: seu curat⁹ vos ab ipo pctō decimaꝝ quas nō soluistis absoluere nec penitētiā dare: nec etiā dispēsare nisi pmo āte oia p vos vel vros heredes satisfaciat de decimis qs nō soluistis: vel ɔcorderis cū eccl'ia vl pietat dei amore remitti vobis vl det fideiussoriā cautionē de soluēdo plenarie dū piguior fortuna euenerit: qr nō remittit pctm nisi restituat ablatū: vt pat3 de regu. iur. li. vi.

DEcimo fui interrogat⁹ de qbus reb⁹ decima debet solui et dari. Et dixi ei ac oibus dicoq3 decima est danda de oibus fructib⁹ terrarū de tritico: de grano quocūq3: de ordeo. de siligine. de milio. de spelra. de scanda. de auena. de ricio. de sciba. de ceteris leguminibus. et de oibus que sunt arida et seminantur in terra et colligūtur. Etiam de liquidis de vino. de oleo. de melle. de castaneis. de nucibus. de auellanis de pomis et piris. de fructibus omnium arborū. de seminib⁹ etiā lini et canapis. de bōbicis serici. et alia

rũ herbaꝝ q̃ seminant̃ ĩ terra: de pascuis herbaꝝ aĩa
liũ/ de herbis ortoꝝ/ de apibus/ de nutrimẽtis aĩaliũ/
de ferro/ de paleis ꝛ lignis siluaꝝ/ de iumẽtis/ de eq̃s
de bobus: de vitulis: de vaccis: de porcis: de peccori-
tibus: de ouibus: de agnellis: de lana ipsarũ: de lacte
de caseo: de butiro: de ouis: de gallinis: de anseribus:
de piscationib⁹: de venationibus: de argentarijs: de
metallis ꝛ aurifodinijs: de lapicidinijs: de sale ac de
salinis: de balneis: de molendinis. de negocijs: de ar
tificijs: de lucris: de censibus: de pensionibus: de mer
cedibus: de locutionib⁹ ac cõditionibus de stipẽdijs
et de reb⁹ captis in guerra iusta etiã debet dari. vt po
nit̃. xxiiij. q. v. c. dicat. Et breuit̃ de cunctis bonis et
rebus iusto titulo acquisitis. Et dare decimam tenẽt̃
de tẽpore vt patet de conse. di. v. c. xl. et xvi. q. i. deci
me sunt tributa egentium animarum. et xvi. q. vij. c.
Quicunq̃ꝫ. ꝛc. Omnes decime et extra de decimis ca
pitulo Commissum. ꝛc. Non ẽ in potestate ꝛ c. pasto-
ralis. Itẽ decimas debet dare doctor de collecta sco-
larum et aduocatus de aduocatione ꝓcurator de ꝓ-
curatione et notarius de scriptura ꝛ mercenarius de
mercede et miles de militia. xvi. q. i. decime. ꝛ. q. vij.
Quicũq̃ꝫ. Itẽ decĩe ꝑsõales etiã dari debẽt de ĩiustis
et iniusto titulo acquisitis vbi dominium transfertur
sicut sunt illa que acquirunt̃ ex meretricio vl̃ hystrio
natu. Meretrix enim q̃ꝫq̃ꝫ turpit̃ faciat qꝛ meretrix ẽ
nõ tñ turpit̃ accipit cũ sit meretrix eccl̃ia: tñ earũ non
capit decimas ne videat̃ approbare earũdem pctm̃
vt dicet̃ postea. Et secundum hoc videtur michi ꝙ si
cut elemosina non debet dari de iniuste ablatis vl̃ ac
quisitis: ita nec decime vt ponit̃ in glo. c. ex trãsmissa
titulo de decimis. Hec sufficiant de isto interrogato-
rio. quod quidem clare ostẽdit ac precipit qđ qui nõ

soluit decimã de omnibus ac singulis supradictis cũ iusto titulo ac lucro ꝓuenictibus talis quicũqꝫ sit aut cuiuscunqꝫ status existat est excõicatus: et per censuras ecclesiasticas cõpellendus est: vt sepe dictum est in capitulis supra scriptis.

Vndecimo fui interrogatus in dicta insula consite: in qua nobiles nõ soluũt decimas de consuetudine, qui sunt illi vel que sunt persone q̄ debent decimas ac p̄mitias dare: Et dixi ac dico assertiue q̄ oĩs homo natus de muliere se persona nata de masculo ꝛ femina tenet̃ ꝛ obligat̃ deo et ecclesie decimas soluere de cõmuni lege: nisi sit a deo p̄uilegiata vel eius vicario: q: oĩbus hoĩbus est a deo datũ preceptũ morale leuiter: vltimo capitulo vbi dicitur. Quicquid decimum fuerit sanctificabitur dño. ꝛ exo. xxij. Decimas ac primitias nõ tardabis offerre dño deo tuo. Cũ ergo sit diuinũ preceptum vt dictum est obligat oẽs homines bonos et malos: nobiles et ignobiles: ecclesiasticos et seculares: presertim in decimis predialibus oĩs homo cuiuscũqꝫ dignitatis / status ac cõditionis existat: obligatur sub pena peccati mortalis p̄diales decimas de ꝓprijs rebus soluere ratione terrarum ꝛ prediorum ac temporuꝫ quas deus sibi dedit: quia domini est terra et plenitudo eius orbis terrarum ꝛ q̄ habitant in eo. Et ipse deus ꝓ se ac ꝓ suis ministris hanc partem videlicet decimã reseruauit de omĩbus rebus ad vitam necessarijs quas terra vel mare ꝓducũt. Ergo omĩs hõ inq̃ꝫtum peccator et deo subditus siue si papa: siue imperator: siue rex: siue eṗs: siue dux: siue comes: siue nobilis / siue rustic⁹: siue diues: siue paup: siue secl̃aris: vel ecclesiasticus tenet̃ de ꝓprijs deo decimã offerre decurrẽti lege: q: sum⁹ ppl̃us ei⁹ ꝛ oues pascue ei⁹: ꝛ nichil oĩno habem⁹ ꝫm apl̃m q̃d nõ acce

pimus ab ipso: et omnis nostra sufficētia vite ab ipso est et sine ipso nichil possum⁹ facere: vt dicit xp̄s Jo. xv. c. Et omīa nostra opa operat ipse. et nisi dñs edificauerit domū vel gubernauerit ī vanū laborant q edificant aut colūt aut gubernāt eā: ergo iustū ē vt deo patri nr̄o q nobis dedit eē viuere ⁊ itelligere: ⁊ nō cessat quotidie nobis vite necessaria dare: q de decē ptibus necessariorū ac nutrimētoꝝ quas vel que nobis dat deus oī tēpore demus ei vnā ptē cū gratiaꝝ actione et recognoscam⁹ cū bñfactorē: creatorē: gubernatorē nostrū esse. pꝫ ergo ex p̄dictis q oīs psona a deo creata rōnalis ⁊ hūana tenet decimas dare. Et prio patet de xp̄ianis fidelib⁹ laicis et secularibus q sunt obligati ad soluēdū decīas de iure diuino ⁊ euāgelico vt pꝫ. xvi. q. i. decie quod pꝫ etiā de clericis ⁊ sacerdotibus propria seu patrimonia hñtib⁹ seu de artificio viuētibus q tenent decīas dare: nō tamē de primonio seu dote ecclīe tenēt dare decīas: sed de ppriis rebus ⁊ paternis siue de reb⁹ patrū suoꝝ: siue predia sint sita ī propria parrochia clericoꝝ: siue in alienam si per priuilegium summi pōtificis qui est christi vicarius eēt absolut⁹: vt ponit extra de decimis. c. ij. ⁊ c. A nobis etiā violentus possessor ac predo tenet dare decimas prediales. Etiā heretic⁹ iude⁹ ac sarracen⁹ et infidelis ac turcus tenētur de terris quas colunt decimas dare. Etiā si campus vel terra esset seminata vel culta cū semīe furtiuo tenetur cultor decīas dare: et eā recipere: qz non datur decima ratione furti vel ratione vsure herelis nec infidelitatis: sed ratione p̄diorum ac possessionum. et breuiter vbicunq transfertur dominium rei debet dari decīa exempto meretricio et histrionatu: ne videat q ecclīa approbet ista. infideles etiam vt iudei et sarraceni decīas psonales

non soluũt: q: de corpore ecclesie nõ existũt: nec ab ea recipiũt sacramẽta: sed bene de terris quas colũt decimas soluũt etiã de aĩalib⁹ q̃ nutriũt. extra de decimis. c. de terris. Etiã vbicũq; nõ transfert dñium rei vt in furto ac rapina et violentia: vel spoliatione vel in simonia: vel vsura: vel ĩiustis taliis: ĩ gabella: vel ĩ guerra iniusta: ac in ludo taxillorum: in sententia iniqua vel violẽtia manifesta. aut in scriptura falsa: ⁊ similibus: ecclesia dei nõ capit decĩas psonales: nec illi tenent dare: q: iniuste acquiruntur: et nõ sũt eorũ res sed aliene. Sed omnes illi et siles nõ excusant a decimis pdialibus q: nõ dãt decimas ratione peccati: sed ratione predii. Et sic pz ex predictis q̧ qui nõ soluũt decimã vt dictũ ẽ cõpellẽdi sunt per ecclesiã siue sint seculares siue ecclesiastici. et siliter dicit de primitias et oblationibus put papa declarat in decretis dñs. xvi. q. ii. q̧ precipiẽtes statuim⁹ vt pmitie ⁊ decie seu oblatiões viuo⁊ ac mortuo⁊ ecclesiis fideliter reddãt a laicis q̃s q̃ retinuerit a cõmuniõe scẽ matris ecclie separet hoc idẽ dz et mãdat. xxxii. di. c. preter hec.

Duodecimo fui interrogatus q̃ sunt psone laice vel religiose ac ecclie q̃ non obligantur dare decimas aut primitias. et ego dixi put dico q̧ lz omnis homo teneatur dare decimas deo: tamen domin⁹ papa et epi qui sunt loco aplo⁊ qui fundauerũt ecclias possunt aliquas personas priuilegiare q̧ non soluãt decimas: non ratione personarum: sed ratione loco⁊ et ecclesiarũ ⁊ rerũ spũalium in quib⁹ cultus diuinus auget et distẽdit et celebratur: a. fides xpi manutenentur: et ius diuinũ de decimis datũ non dissoluitur nec dissolui potest: q: tales aut tales sunt priuilegiati non reddere decimas: sed manẽte eodem precepto et eadem intẽtiõe pcepti fit quedam variatio quo ad

loca et decimas nō recipiētes qꝛ q̄d vni ecclīe dari de
beret aut vni loco ecclīastico alteri p̄ p̄uilegiū cōce=
dit ꝛ p̄rio sūt exēpti a solutiōe deciarū: et applicant
ille decie ꝓ defēsione xp̄ianitatis illi ordini vt sūt qui
dā laici militares religiosis q̄ pugnāt vel pugnare te
nent ꝛ certare ꝓ iustitia fidei cōtra sarracenos. ꝛ scis=
maticos ac hereticos: et infideles: ꝛ paganos ꝛ ꝓmit
tunt obedientiā suis sup̄iorib⁹ vt sūt hospitalariꝫ mi
lites scti iohānis hierosolimitani. ꝛ scte marie de p̄ro
sia: et scti iacobi de galicia et ordines sub regula scti
bn̄dicti ꝯstituti militares ī hyspania. vt sūt ordo tala
trahe ordo christi. ordo anisij ordo mūtesie. ꝛ silēs or
dines sūt exēpti a solutiōe decimarū si ꝓprijs mani=
b⁹ vel sūptib⁹ ac laborib⁹ excollūt ꝛ hoc ē verū si pos
sessiones ecclīe añ cōsiliū later añ ac acq̄site sint vt no
tatur extra de decis. c. ex parte. ꝛ. c. Ad audiētiam.
Sed si post euenerint possessiōes vel sunt eis donate
gratis ꝛ si ꝓprijs manib⁹ eas excollūt tenent decias
dare vt dicit. c. Nuper extra de decis. exceptis ergo
istis laicis religiosis qui opponunt se īfidelibus ꝓ cu
stodia xp̄ianitatis omēs alij laici. seculares reges. ꝛ
principes/ comites/ barones/ ciues/ rustici/ serui/ do=
mini. obligant dare decias de bonis suis iusto titulo
acquisitis personales et prediales vt notatur xvi. q.
vij. decimas. Item leprosi qui viuunt in cōmuni ꝛ stāt
simul in vno loco et in vna domo non tenētur dare de
cimas de ortis suis qui sunt ī circuitu dom⁹ eoꝝ: neq̄
de animalibus suis ibidē pascētib⁹. aut de ipsoꝝ nu=
trimētis vt voluit papa de tertio ī ecclesijs edificādis
c. xi. Sed si colūt agros vel vineas aut cuidāt f̄ras te
nentur dare decias sicut alij laici vel si viuūt p̄ se ī do
mibus suis vel si viuerēt soli ī aliquo oratorio vel he

remitario tenẽt sicut alij laici dare decias. et hoc idẽ dico de obseruãtib⁹ ordinẽ scti franscici laicis vł scti dñici ⁊ penitẽtia vel de heremitis barbaris qui vocã tur monisi in regno corsice siue sint viri siue mulieres ex quo sũt laici et nõ presbiteri viuũt p se soli cũ eorũ familia ĩ aliquo heremitario aut oratorio: ⁊ nõ viuũt in cõi ĩ aliq̃ monasterio. dico q̄ tales q̃zq̃z seruãt ĩ lo: cis et capellis ordinũ approbatorũ et exemptorũ: tñ si colunt agros vel vineas tenenẽt de omnibus sicut lai ci alij soluere decias tã p̃diales q̃z psonales sicut te: statur bernard⁹ ĩ. c. Nup de decimis. Quia p laicis reputanẽt: ex quo nõ sunt sub pfessiõe ordĩs ⁊ obediẽ tia: sz viuũt ad volũtatẽ suã ĩ dictĩ heremitagijs ⁊ ho spitalib⁹ et hoc idẽ de seruiẽtib⁹ ĩ hospitalib⁹ intelli gitur qui sunt laici. de clericis vo secularib⁹ ⁊ pbris: et etiam religiosis q̃buscũq̃ dicit hostiensis ĩ titu. de decĩs vbi tenet q̄ siue sit epũs/ siue pbr: siue laic⁹: siue religiosus tenenẽt decimas p̃diales soluere de p̃dio/ de vinea: siue de possessione q̃ nouiter ad ipm deuenerit vel p emptionẽ ⁊ donationẽ vel aliq̃ quouismõ vel si habuerit de p̃rimonio. Si enĩ semel illud p̃diũ vel il la vinea soluit decimã semp soluet postea cuiuscunq̃ psone fuerit etiã si sit iude⁹ vel heretic⁹ vel infidelis qr res trãsit cũ onere suo: vt poniturin titulo de decis c. de terris. ⁊ c. Cũ sint. ⁊. c. pastoralis. et. xvi. q. vij. Quicũq̃. Uerũtñ dicit canon et ius ex de decimis. c. A nobis. q̄ clerici curati ⁊ bñficiati non dãt decimas de dote seu de patrimonio ecclie si colũt pprijs mani bus ⁊ sumptib⁹ aut laborib⁹ terras et vineas ecclie. Sed si eas nõ colũt sed laicis ⁊ alijs psonis locãt ad colẽdas p tertia pte/ vel quarta/ vel pro certo precio tenenẽt colẽtes ⁊ laborantes decimas dare ecclie. Cũ regulare est certe q̄ siue sit clericus/ siue religiosus.

siue pbr̄ siue ep̄s aut qualicunq; sit bn̄ficiatus nisi p
papam p̄uilegiatus vl' alio mō exēpt⁹ tenet̄ quasi ca
strēsi sine pr̄imonialibus bonis suis vl' de alijs ex euē
tu vl' artificio licite acquisitis soluere decimam supio
ri vl' rectori vt dicit decretum·xvi·q·i· cōquesti ꝛ·c·si
qs laicus extra de decimis·c·in p̄ncipio Qꝛ vt dictū
est naturalis rō dictat vt illi q̄ habēt curā de cōi salu=
te ꝓuideant̄ de cōi bono ꝛ vtilitate bono ꝛ ista dicūt̄
de clericis p se viuētib⁹ ī suis bn̄ficijs ꝛ ecclesijs· Sꝫ
de clericis q̄ viuūt ī cōi sicut sunt canonici regulares
vl' clerici seculares collegialit̄ viuētēs ī cōi ꝛ nō ī ꝓ=
prio dicit hostiēsis ꝙ non obligatur dare decimas qd̄
probat p·c·de decimis·xvi·q·i·ergo a contrario sēsu
dicit ipsi clerici ac p̄sbyteri q̄ viuūt: ꝛ habēt ꝓpriū
de proprijs manib⁹ vel sumptibus tenētur soluere de
cimas nō quidē dicit ipse equales equalib⁹ sicut pbr̄
p̄sbiteris vl' rectores rectorib⁹ etiā diocesis eiusdē cū
eis n̄ subsit nec ab eis recipiūt eccliastica sacramēta
ꝓpter q̄ dāt̄ decīe sed supiorib⁹ ordinarijs ꝛ ep̄is qꝛ p
ep̄os primo ꝛ principaliter de iure cōi ptinet decima
rū pceptio vt notatur·ī·c·Uimo·x·q·iii·ꝛ extra de de
cimis·qꝛ eis subsūt omēs de ep̄atu et ab eis recipiūt
crisma ꝛ beneficia ꝛ sacramēta·Jdeo ipsis episcopis
decimas tenētur dare ipsi clerici minores suis ordina
rijs maiorib⁹ sicut leuite solebāt dare decimam sacer
dotib⁹ et erat preceptum·xviij·c·Numeri·Ubi dicit
dominus ad moysen· Precipe filijs israel quoniam
dixi vobis p̄mitias offerre dn̄o· vbi dicit glosa·i· deci
mam decime aaron sacerdoti hoc etiam ptꝫ per san=
ctū thomam vbi supra· et extra de decimis capitulo
primo ptꝫ ergo ex p̄dictis ꝙ clerici de bonis patrimo

nib⁹ debēt etiā soluere decimā ac de aliis reb⁹ ꝛ bonis
ex euētu licite acq̄sitas. Sꝫ de religiosis Sciendū est
ꝙ religiosi q̄ vocāt monachi cistercieñ. ꝛ de ordie scti
bñdicti canonici regularis q̄ viuūt ī cōi. ꝛ pñt habere
possessiones ī cōmuni talib⁹ et aliis religiosis ordinū
adꝛ pobatoꝝ q̄ aliquid habēt in cōmuni cōceditur ꝙ
de noualib⁹ scꝫ de terris nouiter cultis et de nutrimē
tis animaliū suorū nō soluūt decīas extra de decimis
c. ex parte. et titulo de ꝑuilegiis ca. sed si propriis sū
ptibus vl̄ laborib⁹ colunt possessiones post consilium
lateranū acq̄sitis alias a p̄dictis noualib⁹ ꝛ ortis tenē
tur decīas ordinariis dare vl̄ p̄bris curatis: ꝛ hoc idē
dico de fratribus medicantib⁹ si colunt aliquas t̄ras
vel vineas sicut colunt iam in istis partibus contra
eoꝝ regulā ꝛ consuetudinē faciūt in aliquibus parti=
bus mūdi ꝙ sunt obligati soluere decimas: sicut p̄di
cti ordines licet de consimilibus mendicantib⁹ q̄ꝫtuꝫ
ad decimas nullaꝫ mētionē facit ius cōe. nec ipos pri
uilegiat expsse. Quia p̄supponit ius ꝙ nichil hēant
ex proprio. nec ī cōmuni scd̄m eoruꝫ professionē cui⁹
tamē contrarium in multis apparet. Dico ergo ꝙ lꝫ
faciāt cōtra suā regulā tenēdo ꝛ colēdo vineas ꝛ ter
ras non tollitur propter hoc quin soluere decimas te
neantur qꝛ non rōne pcti sꝫ rōne p̄dii soluunt vt dictū
est ꝫ iudeo ꝛ res transit cū onere suo vt ponitur i. c. de
terris titl̄o de decīs. ēt si sint aliq̄ religiosi q̄ recipiunt
decimas de consuetudīe cappellaruꝫ dñt pb̄ro q̄ non
hꝫ vnde viuat competēte assignare portionē non ob
stante tali consuetudīe qꝛ dñt hr̄e nccia vite ipsoruꝫ ꝛ
cōpelli possunt per ordinariuꝫ diocesis: vt notat̄ extra
de p̄bēdis. Cum religiosi q̄ non hñt nec possunt hr̄e p̄
rochias sicut sunt cistercieñ ꝛ fratres medicantes de

cimas pscribere nō possūt; qz nec possidere lz.xvi.q.i.c.placuit ymo tenent soluere decimā nisi puilegiati sunt.xvi.q.i.peruenit et.c.gnālit et.xij.q.ij.duo sunt hoc.idem dicit bernardus in.c.nu per ptz ergo ex predictis q̄ sunt psone que decimas tenentur soluere sub penis predictis: et qualit sunt cōpellēde p censuram ecclesiasticā. Et hec de isto sufficiant.

Tredecimo īterrogatus fui qb⁹ psonis vel q̄bus locis he decīe ꝛ pmitie ac oblationes dn̄t dari.ꝛ dixi ac dico q canonice ꝛ iuste scd̄m decreta sanctorū patrum ꝛ ecclesie romane decime pmitie ac oblatiōes dn̄t dari solis clericis ꝛ cultui diuino mācipatis videlicet sacerdotib⁹ et leuitis dū tn̄ iustū titulū ꝛ apparētem habeāt in bn̄ficijs.et loco leuitarū pōno oēs clericos q̄ nō sūt sacerdotes etiā si primā dūtaxat habeāt tonsurā dū tn̄ nō sūt matrimonio copulati: qz clerici vxorati scd̄m hoc nullaten⁹ pn̄t habere ius ī decīs cū nō sint vni⁹ vxoris viri. Sed ad dei' officiū q̄ sūt ī ecclesia deputati ꝛ nō sūt excōicati illi possūt decīas hr̄e Nisi p ecclesiā sint aliq̄ vxorati milites ꝛ religiosi preuilegiati sicut sūt illi de ordine sancti.Jacobi q̄ sunt ī hyspania q̄ dūtaxat vouēt obediētiā paupertatē ꝛ castitatē coniugalē ꝛ possūt sine pctō vxores legitimas habere ꝛ filios legitimos pcreare ī ordine educendo sed succedere in commendis beneficijs ꝛ decīs nō possunt ipsorum genitoribus quos milites laicos ꝛ quoscunq3 alios religiosos militares pono loco leuitarum Et q sacerdotibus et leuitis mandauit deus dare decimas.patet per superi⁹ dicta ac etiā ptz leuiti.xviij.capitulo ꝛ secundo parali.ij.c. Unde sanct⁹ thomas secūda scd̄e articulo tertio dicit.primitie debebant sacerdotibus ꝛ decime leuitis ꝛ mādauit dn̄s vt ipi loco

primitiarū soluerēt decimam decime sacerdoti dicēte
dño p malachiaʒ·iii·c· īferte omnem decimationem
ī horreū meū vt sit cibus ī domo mea p ministris me
is qui seruiūt ī ecclesia·gratis ⁊ sine labore terenorū
debent laici dare tēporalia ministris dñi vt libere va
care valeant legi dei·Sūt etiā decime tributa aiarum
egentium que dantur prelatis sacerdotibus et mini=
stris ecclesiarum ad tuitionē ⁊ curatonē animarum
et nō debet aliquis illud tributū accipere qui animas
nō curat sicut tributa dantur cesari vel pricipi ad tu=
tionem corporum decimarum ergo perceptio de iure
cō muni a episcopū videtur ptinere presertim ad sū=
mū pontificē vel epōrū qui est papa vt ptʒ·x·q·iii·vi
uo ⁊ extra de offi· ordi·c·Conquerente etiā scdm ius
mater ecclesia pcipere debet decimas nisi p indulgen
tiam: vel p scriptionem aliis ecclesiis cōcedantur de
cime ipse·vt ptʒ de decimis c·Cū contingat et xvi·q·
vii·decimas itē ad parrochiales ecclesias et capellas
decime ipse ptinent scdm diuersas consuetudines ex
tra de decimis·c ī tua Solis ergo pſbiteris ⁊ ministris
ecclesie qui sūt viri spirtuales ius pcipiendi decimas
quod ē annexū spirituali vel est spirtitnale iure natu
rali ⁊ diuino est concessum etiam si clerici sunt mali et
fornicari publici vel fures: aut si etiam scirent eos si
monacos soluende sūt eis decie rōne sacramentorꝫ q
fidelib⁹ cōferūt eni lʒ sint mali iustū enim ē vt q semi
nant spiritualia metāt et carnalia: qꝛ decime ratione
dei dantur potius qꝫ rōne diuini officij vt dicit textus
Tua de decimis vbi de hoc glosa· Cum ergo decima
si quidam nexum spirituali et sit in se spirituale solis
viris spiritualibus hoc est ministris ecclesie naturali
et diuina ordinatione debet qui soli principalit dare

sacramēta tenētur ⁊ nulli alij maxime quī sacramē
ta. Eis ergo ē dāda decima proprie qꝛ principaliter
propter sacramēta datur vt notaꝫ de decimis. c. Tua
Ex quibꝰ sequiꝫ ꝙ laici coniugati qui nō sunt ī sortez
domini: vocati etiam non coniugati nullo modo pos
sūt decimas habere: qꝛ esset cōtra ius diuinum quod
nō pōt infringi quacūꝙ auctoritate vel consuetudine
Unde ius decimarum cum sit mere spirituale nō po=
test laicis etiā per aliquod tēpus infederari sicut nec
ius pcipiēdi oblationes vt ponitur extra de decimis.
c. q̄zuis. Nec pōt ē laicus pecimas nec primitias sicut
nec alia mere spiritualia iure hereditario possidere ⁊
iō ipas pscribere vel possidere nō pōt: vt poniꝫ extra
de decimis. c. Adhuc Et merito laicꝰ nō potest deci=
mas habere: qꝛ res spirituales non debent tangi: nec
haberi a laico vt est res sacra. vt calix ⁊ corporalia ⁊ si
milia vt patet. x. q. i. hāc consuetudinē. et extra de in
stitutionibꝰ. cum ī ecclesia. Eodē modo sicut ius per
cipiēdi decimas nō pōt haberi a laico: nec decima ip
sa ītegra q̄ ē quedaz oblatio sacra ⁊ deo scīficata po
test aut debet tāgi a psona laicali. Et si laicꝰ decimas
vel ius decimarum non potest habere multominꝰ lai
ci ipi ecclesia ⁊ parrochias aut bn̄ficia ecclesiastica pos
sunt quacūꝙ auctoritate habere cū tales prepter in=
hibitionem diuinaz nō sint capaces attēto ꝙ propter
ecclesias et beneficia ac sacramenta datur decima.
Peccat ergo grauissime ⁊ moraliter laicꝰ quicunꝙ ⁊
merito sunt predones ac fures. Jesu xp̄i tenentes ec=
clesias: et capellas: ⁊ benēficia ecclesiastica quocunꝙ
titulo vel auctoritate ⁊ recipiētes decimas ⁊ p̄mitias
ac oblationes dictarum ecclesiarum seu capellarum.
Non obstāte ꝙ aliquā partem decimarū alicui pbr̄o

assignent et tradant: quia faciunt contra preceptum iuris diuini et ecclesie. Et consimiliter peccant mortaliter ac grauissime prelati et episcopi superiores presbyteri alii quicunque ministri ecclesie qui ad tempus vel in perpetuum vendunt, vel donant vel concedunt alicui persone laice aliquam ecclesiam vel ius aut potestatem decimas ac primicias percipiendi aut medietatem ipsarum decimarum seu primitiarum vel alteram partem in ipsis concedunt. Quod clare ille sanctus gregorius .i. q. iiii. dixit ac etiam declarauit vbi dixit. Peruenit ad nos fama sinistra quod quidem episcoporum proprie dioceses decimas atque xpianorum oblationes non conferunt sacerdotibus sed potius personis laicalibus scilicet militibus siue seruitoribus suis vel quod grauius est suis consanguineis. Unde si quis modo episcopus inuentus fuerit huiusmodi diuini precepti transgressor inter maximos hereticos et antixpos non minimus habeatur. Et sicut in cena synodus de cimoniacis censuit et episcopus qui dat et qui recipiunt ab eo siue ab eo siue precio siue beneficio eterni incendii ignibus deputentur. hec ibi. Unde nullo modo videlicet collectio decimarum facta laicis post generale consilium lateranensis celebratum sub alexandro papa quia talis collactio est penitus interdita vt ponitur in titulo de decimis. ca. prohibemus ymo deponendi sunt transgressores vt ponitur in. c. quamuis de decimis dicunt tamen quidam canoniste moderni quorum dicta possunt tenere ad libitum legentis nisi per ecclesiam determinetur quod decimarum fructus possunt ex causa concedi laico tempore vite sue sed non infederari quia fructus decimarum etiam possunt vendi ad tempus extra de decimis. capitulo. Ad hec et capitulo quamuis vbi de hoc in glosa. c. laici et titulo. Nepotati vices suas capitulo penultimo. Similiter possunt

ad tēp⁹ locari extra de locato et ꝯducto·ca.ij· vbi de hoc ius vero decimarū cū sit iere spirituale nec potest laici ad tempus vēdi nec etiā īfederari sicut nec ius oblatiōes ꝑcipiēdi extra de decimis.c·q̄zuis·Et vere salua reuerētia dicētiū vellē audire q̄ sic dr̄a inter de= cimarum fructus ⁊ ius decimarum nisi valent isti di= cere ꝙ decimaꝝ fruct⁹ sūt corporales·Et ius decima rū ē res spūalis·Ex qua opinione sequit̄ ꝙ fruct⁹ de= cimarū non sit p̄ceptū morale·⁊ per ꝯñs nec decima ī se et absolute cōsiderata ē p̄ceptū nec res spūalis pa tet ꝯña q̄ꝛ p̄ceptū morale ē de rōne virtutis ⁊ spūalita tis·sed fructus decimarum non sunt virtus nec de rō ne x̄tutis: q̄ꝛ ꝑ eos snut res corporales·ergo decima nō ē quid spirituale aut ānexum spūali qđ est contra oēm sctōꝝ dicta·¶ Itē si fruct⁹ decimaꝝ non sunt de cima: sed sunt due res absolute: ergo pñt separari ⁊ di stingui saltē diuina virtute: ergo possūt esse fruct⁹ de cimarum ⁊ tñ illoꝝ fructuū nō erit decima quod vide tur īcludere ꝯtradictionē·¶ Item si dicis ꝙ ecclesia decimat et si cōsueuit fieri ꝑ totū mūdū ꝙ laicis sine pctō vēdūtur fruct⁹ decimaꝝ ⁊ nō ius decimarum se q̄t ergo ꝙ rustic⁹ ē colon⁹ nō soluēs decimas laico lo= catori vel receptori decimarū nō peccat. Nec etiā ille laicus q̄ petit fruct⁹ decimaꝝ pōt ipm facere cōuenire in iudicio ꝓbat̄ ꝯñs: q̄ꝛ iste laicus ꝑ se nullum habet ius ī decimis q̄re ergo petit rē ī qua ꝑ se nullum ius vi detur habere. item etiam si fructus decimarum pōt vēdi ac tēpus vel imperpetuū ⁊ non decima sint ius decimaruꝫ: quia ē res spiritualis eodēmō ecclesie epa tus capelle ⁊ oīa bñficia ecclīastica pñt vendi laicis ad tp̄s vite ep̄orum. ⁊ calices ornamenta oleum san ctū ⁊ crisma: ⁊ cetera spūalia bona ꝓbat̄: q̄ꝛ vēdūtur

fruct⁹ ipsaꝝ eccřiaruȝ epatuū bňficioꝝ calicis oleisā
cti crismatis qꝛ lȝ sit sctm̄: tñ adhuc fruct⁹ ipi⁹ posset
in coquina ꝓficere ꝓ olerib⁹ cōdiēdis ⁊ tñ nō vēderet
ꝓpter hoc ius ipaꝝ ecclesiarū et capellarum siue cali
cum aut olei sancti quod apud me nō ē intelligibile.
Et ideo simpliciter textui decretoꝝ et dictis sctōꝝum
patrum vt iacēt simpliciter adhereo sine aliq̄ alia ex-
positione nisi sctā ecclesia aliter determinauerit cui⁹
dominationi si aliquis resistat nō se catholicū sed he
reticū cū ꝓbabit vt dicit Jeronim⁹. xxiii. q. i. ca. hec
ē fides. Ex istis ergo perpenditur clare ꝙ nec ius deci
marū nec receptio ipsarū quā pro eodē sumo nec ipa
decia pōt vendi alicui laico cū bona cōsciētia cum sit
res spiritualis ⁊ sacra. Et ꝙ hec sit itētio sctōꝝ patrū
sine expositiōe alia lege gregoriū. xvi. q. vii. ca. deci-
mas vbi dicit. decimas q̄s ī vsū pietatis ꝯcessas cano
nica demōstrat auctoritas a laicis possideri actorita
te apostolicas ꝓhibem⁹ siue eni ab episcopis: siue a
regib⁹: siue q̄buscūq ꝑsonas eas receperit nisi eccle-
sie reddiderit sciāt se sacrilegi crimen committere et
eterne damnationis periculū īcurrere. Et alexāder in
consilio lateranensi extra de decimis. c. ꝓhibem⁹ di-
cit. Prohibem⁹ ne laici decimas cū aīaꝝ suaꝝ pericu
lo detinētes ī alios laicos aliq̄n trāsferre possint. Si
q̄s vero receperit ⁊ ecclīe sue nō reddiderit xp̄iana se
pultura priuet. Et ꝙ etiā nō solū ius decimaꝝ sȝ etiā
decimaꝝ fruct⁹ nō possunt vēdi sine pctō simonie ali
cui ꝑsone laico, manifestat paschalis secūd⁹ papa ro
man⁹ ī ꝯsilio. i. q. i. In decretis vbi dicit. Altare ⁊ de
cimā ꝓ pecunia dare est spiritum sanctum vendere ⁊
simoniacaȝ here sim null⁹ esse ignorat. Sicut ergo cō
secratū integruȝ non potest vendi laico: sic ⁊ decima

integra emi non potest sine peccato a psona laica. Et tamen est verum q ex priuilegio pape potest laic9 ad tempus modicum et non imppetuu decimas recipe ex manifesta causa presertim contra hereticos vel sarracenos pro fidei defensione et dillatatione Tamen inferior papa non potest concedere hoc nisi ad modicu tempus et cum licentia pape: vt ponitur in. ca. prohibemus extra de decimis. Nec possunt laici eas tenere sine peccato rustici soluentes eas laicis presertim si cotradicat ecclesia vel eps etiam si soluunt p metu qui potest cadere in constantem virum: vt ponitur extra c. Metus et. c. Ad audientiam excusantur non a toto sed ad tanto: qz iniuria dei et ecclie verbis et factis no repulerut. q iiuria fit i laicos p decimaru pceptioe vt ponit extra de clericis. c. vltimo. Et sic correlariu isero i hoc iterrogatorio q sicut laicis no pot dari nec vedi decima vel pmitia cu sit res sacra: sic dico q nulla prochialis ecclesia aut bnficiu curatum pot dari at pmitti sine pcto alicui puro laico. et nulla e collatio seu puisio: et e cotra iusticia quacuqz fiat auctoritate que de bnficio clerico alicui psone laice: nec pot p ipsum laicu aut p quacunqz aliu allegari consuetudo que sic non valet in decimis: sic no tenet i ecclesijs possessi q debet modo a laicis. pz correlariu: qz ipi laici talium bnficiox no sunt capaces: primo qz no sunt vocati in sortem et hereditatem dni. Item non possunt sacramenta coferre pter que coferutur ecclesie. Item non possunt vt dictum est decimas habere seu possidere cum no sint pbri: et dei ministri nec penitetias iiugere seu corp9 xpi coficere. Et ideo quicuqz laic9 vi vel spote occupatoe seu tpis pscriptioe aut possessione regit gubernat et possidet aliquod bnficiu curatu vel parrochialem ecclesia vt percipit decimas pmitias fruct9 et

redditus eiusdē sicut fit ī illa excōicata ⁊ destructa ī
sula corsice ⁊ solebat tp̄ib⁹ meis aliqñ fieri rome dico
ꝙ talis ꝑsona laica ē sacrilegia ⁊ excōicata ⁊ eēne ꝑdi
tiōis filia sicut dictū ē de laicis decimas occupatiōib⁹
vbi supra: q: violēt ⁊ aliūde sicut fur ⁊ latro īrrat do
mū dei ⁊ recipit spūalia deo dedicata q̄ solis sacerdoti
b⁹ ꝯpetūt: ⁊ q̄ aufert ea vt sacrileg⁹ iudicat̄ ·xvii·q·iiii
c·Sicut q̄squis·Q: vni⁹ ecclīe sacerdos eē debet et
nō vn⁹ laic⁹ vt ponit̄ extra de p̄bēdis·c·Cū nō igno-
res·Et q: oīs sacrileg⁹ ē ip̄o iure excōicat⁹ vt ponit̄.
xi·q·iii·c·Canonica ⁊·xvii·q·iiii·Oīs ecclie·Jdō oēs
isti vendicantes sibi ius ī ecclīis qui sunt laici sunt ex
communicati ⁊ āpli⁹ excōicādi ⁊ cōpellēdi tanq̄ȝ tirā
ni ⁊ ihabiles ad bñficia ecclīastica dimittenda quia
ecclesiastica bñficia ꝓpter diuiña officia sūt cōstituta
que isti laici nec sciūt nec facere possūt vt ponitur·xi
q·ii·Concesso·Et xvi·q·i·c·Generaliter ymo dico pl⁹
ego pauper ep̄s hyspan⁹ ꝙ ep̄i vel abbates vel presby
teri vel bñficiati seu prelati cōcedētes aut conferen-
tes ecclesias laici sunt suspēsi ꝑ trienniū ipso iure: et
ipsi laici nisi dimittant in libertate sua ip̄as ecclesias
et bona sua sunt ip̄o facto excommunicati: etiā cuius
cunqȝ stat⁹ vel cōditionis existāt vt ponit̄ clare libro
sexto de sententia p̄cepti ⁊ diffinitiōis ymo dicitur ibi
dem ꝙ si aliq̄ persone ecclesiastice dent laicis vel per
mittant aliquam quotam ꝓuētuū vel suorū bonorū
vel ecclesiarū aliquam q̄ȝtitatem vt puta medietatē
vel tertiam artē decimarum vel oblationū absqȝ licē
tia pape· dantes et laici recipiētes sūt ip̄o facto excō
municati· et quaisti laici tenētes sic ecclesias curatas
et recipientes contra deum bona ecclesiarum sunt fu
res: et raptores: et male fidei possessores tyranni et

ecclesie immunitatis violatores et sic sunt consimili-
ter decimarum et bonorum ecclesie laici detentores ꝛ
emtores et occupatores. Ideo dico ꝙ talibꝰ intrusis
et nullum iustum titulum in ecclesiis et decimis habē-
tibus rustici et debitores ecclesiarum possunt sine pec-
cato decimas oblationes et primitias denegare fura-
ri et abscondere et alios pios vsus pauperum destri-
buere et sicut non tenetur quis dare gladium in manu
furiosi sic nec isti forsaꝫ saluo meliori iudicio tenetur
dare decimas nisi suo sacerdoti vel episcopo. Et ꝙ de-
cime dentur laico nullatenus obedire tenentur quam
sententiam clarus manifestat. Innocentius super ti-
tulo de iure iurando capitulo. iii. vbi dixit ꝙ notorie
intrusis in beneficiis vel non promotis infra tempus
a iure constitutum et etiam priuati qui sunt male fi-
dei possessores et per violentiam tenent beneficia de-
bitores dignitatis nunqꝫ debent soluere aliquid ne si-
bi causam peccandi prestent. Et si soluent tali perso-
ne non liberantur per talem solutionem: quia non si-
bi sed dignati sunt obligati. Quia ipe dicit ꝙ debent
potius excommunicationē tollerare qꝫ contra conscie-
tiam soluere vt arguitur extra de sententia excommu-
nicationis. c. Inquisitionem. Et sicut istis sunt supra
dicto denegando ita filiis presbiterorū q̇ in corf.te de-
quadam peruersa consuetudine sine pape licētia suc-
cedunt suis progenitoribꝰ ī eisdē bn̄ficiis ꝛ dignitati-
bꝰ vsqꝫ ī ṫtiā ꝛ quartā gn̄ationē nō attēdētes ꝙ nō tol-
liṫ viciū ꝑ successionē di. lvi. dn̄s ihūs ꝛ ī iure/ Succes-
sionē hereditariā detestāṫ ī dei ecclīa. vt pꝫ extra de fi.
pres. Ex trāmissa. Et iō bn̄ficiū iure successiōis nec pe-
ti nec hri pōt nec ꝯsāguinitatis vt poniṫ extra de pbē.
c. i. Cōferēda eni sūt nō carni ꝛ ꝯsanguinitati et no-

bilitati sed iustis meritis vite extra ꝺ p̄bēꝺ·c·Sup ꝛ c·Multa Cū ergo tales filij pbr̄oꝝ succedētes sine me dio suis parētibꝰ sint male fidei possessores taliū be neficioꝝ sequit̄ ꝙ rustici ꝛ capellani sciētes eos esse tales peccant grauit̄ si eis offerāt decimas vel oblati ones ac iura seu bona suaruꝫ curatarū ecclesiarū qui dant eis peccandi occasionē. ꝛ qui occasionē dāni dat damnum dedisse videtur· vt ptꝫ extra de diuortijs.c· Significasti· Ex p̄dictis ergo ptꝫ q̄ꝫtū sit illa consue tudo pessima ꝛ detestanda qua laici decimas ecclie re cipiunt ꝛ occupāt emunt et vēdūt et tenēt ecclesias ꝛ bn̄ficia et se īpediūt factis ecclesie spiritualibꝰ ergo ꝑ dn̄m nr̄m papā ꝛ ꝑ cōsiliū ē reformāda talit̄ ꝙ i fa ctis et negocijs redditibꝰ ꝛ b onis ecclīe nō se immisce ant seculares cū clericis vt p̄cipitur extra de decis ꝛ de vita ꝛ honestate clericoꝝ·c·et de cōsecratiōe di·iij· c.Sacerdotes· Et hec de tridecimo interrogatorio·

Quartodecimo interrogatus fui si peccato staret ista consuetudo ī regno coꝛsite que est ꝙ vbicun ꝗꝫ soluitur decima in agro vel vinea primo deducun tur q̄ꝫtitatis seminis quod fuit seminatum· Secundo deducuntur expense facte in vineis vel agris· Tertio soluūtur ante omnia domini quorum est campus vel possessio· Quarto mercēnarij: ꝛ conductores q̄ labo rauerunt in colēdo et etiā fabri qui īstrumenta ferrea fecerūt vel repraueꝛ̄t contētentur anteq̄ꝫ det̄ de cā· Quinto etiā rusticꝰ qui seminauit cōputat q̄ꝫtuꝫ gra num pōt ipse cum sua familia comedere infra il'ud tēpus quo metit et excutit a palea granum et alijs ꝑ solutis ꝺ residuo grano vel vino· quod remanet solui tur decima· ¶ Itē de ouibꝰ et de vitulis ac bestijs de caseis: et porcis quod deteriꝰ est soluitur pro decima

item decimam illam nõ portant ad locũ vbi ẽ ecclesia vel capella: sed exponunt eã in campo vel ĩ agro ⁊ nõ curant vtrum predatur vel non. Et qꝛ hec fiunt ĩ multis partib⁹ querebaꝶ a me vtrũ possit fieri sine peccato. et ego dixi sicut dictũ est ꝙ decima est duplex scilicet predialis et personalis et tũc res conclusiones posui saluo semper meliori iudicio. Quarum prima est ꝙ anteq̃ꝫ fiat separatio aliqua in cãpo de vino vel de grano vel de bestijs ac de lana vel de caseo. debẽt rustici notificare ecclesie ⁊ dare ꝑmitiaꝫ de toto cumulo alias committitur peccatũ mortale et est cõpellẽdus quilibet rõnẽ decimatã soluere. patet ergo ꝑ superi⁹ dicta ꝙ de oĩbus debet dari decima iuxta preceptum dei ⁊ quicunqꝫ xpian⁹ ad quẽ peruenit res nõ decimata tenetur ipsaꝫ decimare maxime in predialibus. et ideo decime si sint prediales et distincte nõ deductis expensis nec cõputatis sumptibus vel laborib⁹ ac vacamẽtis vel mercenarijs debẽt dari ecclĩe vt patet in capitulo. cum homĩes. et c. Tua nobis titulo de decimis. Unde nec semen computãdũ ẽ nec deducendum licet alias fiunt decimatũ qꝛ creuit forsan ĩ cẽtuplum vel quinquagesimũ ⁊ ideo non iudicaꝶ fuisse decimatum vt diciꝶ titulo de decimis. et ita dñs teneꝶ soluere decimas ꝓdiales de ꝑte sua et quilibet teneꝶ de ꝑte sua nõ decimata etiam si sit mercenarius non deductis expensis censu tributo semine sumptib⁹ laborib⁹ vacamentis messoribus vt ponitur. c. in aliquibus extra de decimis. naꝫ dande sunt decime statim anteq̃ꝫ separatio fiat vt dictũ est. sed si separatio foret facta anteq̃ꝫ veniret ecclesia tunc dñs dꝫ parte sua ⁊ mercẽnarius de sua deciãs soluãt vt ptꝫ extra de deciãs. c. tua nobis. Et sic dicẽdũ ẽ de ꝑmitia ꝙ debet solui de

toto cumulo primo anteq̄ȝ soluatur decia: q2 prlo fuit nobis a deo in p̄cepto cōmēdata quod declarat exo. xxij. c. vbi dicitur sicut dictū est. Cum meſſueritis segetem offeretis manipulos spicarum primitias messis vr̄e ad sacerdotem qui leuabit fasciculum coram domino vt acceptabilis sit pro vobis. Et sic persoluta p̄mitia tā de bestijs q̄ȝ de agrijs immediate ⁊ plenarie soluetur decima predialis. Sed in decimis p̄sonalibus nō sic fit secūdū aliquos doctores quia si surgant vel veniant ex pecunia ex lucro ex negocio ex arte q̄ fuerunt iam alias decimata tunc deducunt̄ ⁊ cōputantur expense facte. Si vera illa res vel illō lucrū aut pecunia aut mercantia nunq̄ȝ fiunt decimata tūc non deducunt̄: nec cōputant̄ expense nec labores aut sumptus. vt ponit̄ extra de decimis: capitulo. Pastoral̄. Sed soluēda est simpliciter sicut predialis. ¶ In secunda conclusione dici q̄ obligat̄ sub pena peccati mortalis rusticus ad decimā anteq̄ȝ fiat separatio ali qua in predialibus statim cū fructus sūt collecti ⁊ p̄cipiunt̄ dari decime prediales. Et q̄ hec propositio sit vera scȝ q̄ tarde dare decimas sit peccatum patet per simile argumentum. xvi. q. i. c. Quod qui non fecerit. Unde periculum decimarū ad ipsum spectat q̄ eas dare debet sic ē in mora propt̄ culpā suam. Si vero sacerdos recipere non vellet vel ecclesia tunc periculum decimarum ad sacerdotem spectat q2 mora illi nocet p quē mora facta fuit de vsu. ⁊ dixi q̄ p̄diales de grano ⁊ vino statī dare debēt q2 decīe p̄diales de agnis: de vitulis capretis: porcis: pullis: eq̄s ⁊ aīalibus viuētibus debēt dari deo cū fuerūt nutriti nō indulgētes lacte inefno q2 si alias darēt̄ cū nascūtur fieret fraus et dolus ī solutiōe decimarū ⁊ p nichilo decima

reputaretur. et fraus ⁊ dolus nemini patrocinari de=bēt vt ponit̄ extra de script. c. sedes apl̄. ¶ Ad tertiā cōclusionē dixi q̄ tales decime prediales ex vi p̄cepti diuini debēt p̄ decimatores ipsarū ad illā ecclesiā cui dantur deduci vl̄ deportati ptꝫ ista ꝓpositio p̄ auctoritatē dñi dicētis Malachi. iij. c. Inferte omnē decia=tionē i horreū meū vt sit cib⁹ i domo mea ergo debet illa decima deportari ī horreū ecclesie ex dei p̄cepto ⁊ auctoritate. vtrū aūt excuset cōsuetudo cōtraria q̄ iu=ri derogat positiuo a peccato si nō deportaret̄ ad ec=clesiā vt ptꝫ de cōsuetudine ca. Dilectus nō ē p̄sentis speculationis tñ in dubijs securior via ē eligenda: vt ponitur. c. significasti. extra de homicidio. et extra de sepulturis. c. sacris ⁊c. ¶ Ad quartā cōclusionem di=xi q̄ cum decima soluitur de animalibus vel de alijs rebus nec meliora nec deteriora: sꝫ mediocria debent solui pro decima. vt ptꝫ. x. q. v. c. hoc ius porrectū. ita q̄ maxime de animalibus viuentib⁹ nō debꝫ solui de=cima de melioribus seu peiorib⁹ sꝫ de mediocribus si=cut transeunt sub virga pastoris. indignum est enim dare deo deteriora que dedignatur recipere morta=lis homo. vt patet. xlix. di. ca. vltimo et. xvi. q. vij. Omēs decie. ⁊ faciēs cōtrariū peccat mortalit̄ ⁊ gra=tissime ⁊ debet cōpelli ⁊ potest per eccliam. Quia de=cima ē debitū necessarium quod quis tenetur dare et non voluntariū vt dictum ē supra ⁊ dominus dicit le=uiti. vltimo. Quicquid decimū fuerit. videlꝫ ī diuidē=do ⁊ numerando sanctificabit̄ dño: et nō eliget̄ bonuꝫ nec malū nec altero commutabit̄ sꝫ quale venerit ta=le domino deo dabitur. Cū ergo hoc sit dei p̄ceptū fa=ciens ergo contrarium sciēter peccat mortalit̄. Tol=latur ergo illa p̄dicta cōsuetudo pessima ⁊ reformet̄

sub certis penis per dominū papam ⁊ cōsiliū ꝙ solua uatur decima expensis et sumptibus nō deductis. et hec sufficiant de quartodecimo interrogatorio.

Decimoquinto fui interrogatus per illos insulares corsite qualiter inter ecclesias decime possūt vel debent diuidi: quia videmus in locis et consuetudine ꝙ ecclesia parrochialis que confert sacramenta nichil recipit de decimis a suis parrochialis qui colunt terras i illa parochiali ecclesia. etiam aliquādo videmus ꝙ medietas datur i ecclesia reputatꝫ ꝑ totū mūdum vinea vt patet. xxxiiij. q. ij. c. loquitur. Ideo vna ecclesiā cōtra aliam ecclesiam potest prescribere decimas maxime si eas recipit seu recepit per spaciū xl. annorum pacifice sine aliqua contradictione. Ut patet extra de prescriptionibus. Sed laic⁹ nunq̄ȝ potest prescribere decimas etiam si per mille annos receperit pacifice vt ptȝ extra de decis. c. Ad hoc. et de prescriptis. c. Causam ⁊. xvi. q. ij. c. i. Nec etiam monachi ⁊ aliij religiosi possunt contra parrochialem ecclesiam ꝑscribere decimas nisi titulum ostēdant qui causam det ꝑscribēdi. extra de decimis. c. nuper ⁊. c. dudum. ⁊ de prescript. cum dilecti. Excepta ergo ista prescriptione ad ecclesias ⁊ clericos q̄ iuri communi derogat dico ꝙ decime ꝑsonales que dantur ex his q̄ acquiruntur ex artificio vel militia mercantia vel que habetur ex piscatione vel venatione ex molēdinis ex siluarum lignis. ex herbarum pascuis ⁊ similibus hedande sunt illi ecclesie vbi quis recipit ecclesiastica sacrameta quia inꝫ ꝑsonales decimas reputantur predicta ⁊ possunt dare in fine anni vt sic maior vtilitas crescat eccl'ie. vt ponitur extra de decimis capitulo

Ad apostolice·vbi de hoc in glosa·Sed decime p̄diales que debētur ex his que veniunt ex fructib⁹ p̄diorum·he dande sunt illi ecclesie in cuius territorio predia sunt sita·vt ponitur extra de parrochijs·c·vltimo ⁊·c·de decimis Ad apostolice nisi cōsuetudo contraria esset int̄ illas ecclesias parrochiales vel etiam diocesis quia in multis locis dantur decime vbi p̄dia sūt sita·In alijs vero locis vbi q̄s hꝫ continuū domicilium·In aliquibus vero diuidūtur per mediū·⁊ sic standū est consuetudini que derogat iuri: vt ponitur extra de decimis capitulo·Cum sint homines·itē fetus seu partus animalium vt agnelli:capreti:vituli: pulli·et consimiles oua gallinarū et ancerū ⁊ silr̄ia q̄ immute decime appellant̄·et fructus ortorꝫ ⁊ arborum dicuntur esse prediales·et debent solui vbi aīalia pascuntur vel vbi sunt orti vel arbores: vt ponit̄ extra de decimis capitulo·Ex multiplici et capitulo·Cōmissum·et si per medietatē anni pascunt̄ ī territorio vnius ecclesie equum est vt diuidantur inter illas ecclesias·argumētum ponitur ad apostolicaꝫ:extra de decimis·vbi de hoc in glo·q: boues de eo fundo intelliguntur in quo nutriūtur vt·ff·de fundo·Hoc idē dicit sanctus Thomas secūda secunde q̄stione octuagesima septima articulo tertio·Sed decime noualiū que de nouo fiunt debēt dari illi ecclesie:in cuius parrochia noualia sunt sita et episcopus inde habet ptē suā·et si dubitatur et nō apparet in cuius parrochia sūt sita potest episcopus ea sibi vēdicare·extra de decimis capitulo·Quoniam ⁊·xij·q·i·precipim⁹·item decime insularum que surgūt de nouo debētur illi episcopo vel parrochie de cuius prouincia cēsentur insule ille:vt ponitur extra de iudicio capitulo Insule·et

sic patent ex predictis responsiones et solutiones ad quedam interrogatoria facta michi super decimis et decimarum solutione que valde sunt necessaria ꝛ vtilia ad sciendum vnicuiqꝫ episcopo vel plebano seu rectori curata ad pdicandum ad populum publice diebus festiuis et dominicis ad minus vnum de istis interrogatoriis quolibet festo: et ad interrogandum in confessionibus et penitentiis impendendis.

¶ Sequitur aliqua notabilia super decimis.

¶ Incipiũt quedam notabilia super decimis.

Primum notabile est in cõfessionibus et in iudicio: publice ecclesia põt petere decimas p̃teriti tẽporis iniuste detentas a quocũq; detentore seu possessore etiã violento: extra de decimis. c. Pastoralis. z. c. In aliquibus. et. xvi. q. vij. quicũq;. Et illi tenentur restituere si habeant: vnde nec alias dabit absolutionẽ confessor: quia nõ dimittitur peccatũ nisi restituatur ablatum. xiiij. q. vi. Si res aliena. vñ dicit decretuz. xvi. q. vij. Quicũq; q̃ si quis lõgo tp̃e nõ soluit decimas veniat ad penitẽtiã z imponat ei vt si minus bene dedit modo emẽdet prouiso tamẽ vt ei remaneat vnde viuere possit: quoniam quicquid habebit clerici pauperũ est. xvi. q. i. Quoniam quicquid. et. xxiii. q. iiii. Conueniat q̃ autẽ imponatur ei etiã vt in totũ satisfaciat si ad formã venerit pinguiorẽ: extra de solutionibus. c. Tardus. Potest etiã tamẽ sibi remittere ecclesiam totum vel partem si sit pauper.

¶ Secundũ notabile est si aliquis velit dare ecclesie vnam possessionem perpetuã et sic remaneant libere alie possessiones sue a solutiõe decimarũ certe hoc facere nõ potest: sicut dicit bernardus extra de rer permutatione. c. Exhibita in glosa que incipit: et sic.

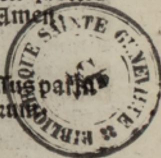
¶ Tertiũ notabile est Nec episcop⁹ nec cathedralis ecclesia: nec aliquis rector curatus seu beneficiat⁹ potest impignorare decimas nec recipere ĩ pignus decimas parrochialiuz ecclesiarũ: etiam si in eis habeat ius patronatus. Nec potest episcopus in hoc suã auctoritatem dare his tẽporibus: vt patz in. c. Interdictis: extra de decimis. Et facta est hec prohibitio vt

sic facili⁹ decime ad prochiales ecclesias reuertant.
¶ Quartum notabile est priuilegiū factū religiosis quibuscūq̧ q̄ de possessionibus suis decime nō soluā tur perditur. et nō valet vbi ecclia parrochialis fuerit enormiter lesa nec extēditur ad possessiones locales vel emptas vel ad firmā cōductas/ nec etiā intelligitur de p̄diis alienis cōductis ⁊ suis aliis locatis: vt p̄z extra de decimis. c. Dilectus filius. vbi de hoc et duobus capitulis sequētibus: et. c. Licet.
¶ Quintum notabile est. Et si decimarum fructus possunt vendi ad tēpus: ergo ad tēpus alicui p̄sone laice locari. vt dicit. c. Ad hec. et. c. q̄zuis. de decimis. vbi de hoc ī glosa et. c. Laici ne prelati vices suas. c. vltimo: et extra de locato et cōducto. c. ii. Tamē hoc seorsum et diuisum potest intelligi propter securitatem cōscientie salua maiorum sentētia: quia cū decima sit res spiritualis nō potest cadere in laicū: extra de iusticia. c. Sit in ecclesia et argumento. x. q. i. ... āc cōsuetudinem. Et voco decimam vt dixi ius decimarum quod nec vendi nec locari potest alicui laico/ sicut nec ius percipiēdi oblatiōes: extra de decimis. c. Sanctuariis. et extra de iure patronatus. c. de iure ⁊ de simonia. c. Querelam.
¶ Sextum notabile est clerici male alienatas decimas a prelatis possunt remouere seu reuocare: vt patet. xii. q. i. Non licet. Et licet spiritualia cum temporalibus non permisceantur: extra de rerum permutatione. Ad questiones. ⁊. c. Exhibita. Possunt tamen redimi decime/ maxime auctoritate episcopi si hoc fiet qui hoc casu remouet: extra de rerū permutatione capitulo Quesita.
¶ Septimum notabile est recipiens ecclesiam vel be

neficium in quo sunt decime de manu laici si nō statiꝫ renunciat et est clericus · insuspendendendus est ab officio et beneficio: et si contradixerit deponendus est: et si laicus est vinculo excommunicationis innodādus vt patet de iure patronatus · capitulo Preterea · ⁊ capitulo delatum ·

¶ Octauum notabile est · vendi possunt fructus decimarum beneficiorum clericis primo: et si nō possunt haberi possunt vendi laicis ad modicum tempus et seorsum sicut dictum est · ⁊ hoc est licitum · vt ponitur extra ne prelati capitulo Querelam · Sed nō debent vēdi per totum tempus quo venditor tenet beneficiū: q: licet non sit simonia: tamen non est honestū · ⁊ hoc potest si nichil interueniat spirituale: vel vendatur: vt ptꝫ de rerum permutatione · Ad questiones · Ergo finem loquendi tractatus pariter audiamus: videlicet ꝙ decima est preceptuꝫ diuinum contra quod nullus homo mortalis potest dispensare: ⁊ ꝙ veri nominis decima est soluenda ac ꝙ etiam christianus tenetur decimam soluere: non obstante quacunqꝫ consuetudine de his que crescunt et renouantur: etiam ꝙ laicus non potest ius in decimis habere nec ipsas iuste possidere aut prescribere · Supplico ergo cuicunqꝫ sacerdoti vel clerico vt quod erratum est emendet: ⁊ decimas omni tempore predicet: ⁊ pro episcopo paupere aiaceñ · hyspano: ordinis sancti Benedicti quotiēs legerit hunc tractatum dominum exoret Amen.

¶ Explicit libellus decimarum · Impressus pariis per Johannem lambert impressorē librorum.

BIBLIOTHÈQUE SAINTE GENEVIEVE

fratta Dindro

A p̄ndpte

Domme

